

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 441 del 2/11 al 14/11 de 2017 2€

Quaranta anys de preses polítiques en democràcia

El cas de Jordi Cuixart i Jordi Sànchez revifa l'oposició als empresonaments polítics, reiteradament negats per part de l'Estat espanyol i denunciats pels moviments socials
pàg. 4-11

Suplement Cinebaix

Explicuem l'onzena mostra de cinema internacional al Baix Llobregat

Entrevista a Sahar Francis

Advocada palestina especialitzada en la defensa de dones empresonades

Municipis en Transició

Una xarxa d'iniciatives locals promou el canvi d'hàbits en el consum

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?**A fons**

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela, Guille Larios

Impressions

Isabel Benítez, Àlex Romaguera

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm, Àlex Romaguera,

Daniel Bastús

La indirecta

Àlex Romaguera, Mariana Cantero

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Audiovisuals

Sònia Calvó, Estel-la Marcos

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida, Lluís Ràfols

Correcció

Èlia Oliván

Edició

Jesús Rodríguez

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió

Estel-la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

Nodo50

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:

Berguedà, Bages i Solsonès ('L'Apunt'); Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Palma; Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre

CONTACTES:**General** directa@directa.cat**Redacció** redaccio@directa.cat**Subscripcions** subscripcions@directa.cat**Publicitat** publicitat@directa.cat**Distribució** distribucio@directa.cat**PORTADA:** HUGO CORNELLES

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

40 anys de preses polítiques

Després de l'empresonament de Jordi Sànchez i Jordi Cuixart el govern espanyol s'ha esforçat a negar l'existència dels empresonaments per raons ideològiques a l'Estat espanyol. Els periodistes David Bou, Maties Lorente i Guille Larios ens mostren el contrari, amb desenes de testimonis de juristes i víctimes de la repressió.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Sahar Francis

L'advocada palestina relata les condicions de vida a les presons de Palestina i d'Israel. Especialment de les dones, que, a més, pateixen, abusos sexuals com a eina de tortura. Anna Cervera hi ha conversat.

IMPRESSIONS

16-18

La no-violència és l'únic camí?

Tica Font i Rolando d'Alessandro ho debaten a la secció Contrast.

La cacera de la Interpol

Javier Oliden denuncia la vulneració de drets fonamentals en detencions per motius polítics.

CRUÏLLA

19-21

Moviments de Transició

Activistes de moviments de base s'agrupen sota aquesta marca per treballar pel canvi. Esther Bermejo ens explica iniciatives a Molins de Rei, Granollers o Rubí que, a més, incideixen en les polítiques dels ajuntaments.

RODA EL MÓN

22-26

La reconstrucció de Kobane

Casagrande i Arrugaeta ens expliquen com la ciutat es recupera de la batalla.

Crisi porto-riquenya

L'huracà Maria ha palesat la situació a l'illa. Ho explica Diana Gener.

Qüestionament de la mineria

Marcelo Colussi detalla les conseqüències de la mina a Guatemala.

EXPRESSIONS

27-31

El fenomen dels sound systems

L'autoconstrucció d'equips de so com a eina de subversió d'un oci alienant. De Jamaica als Països Catalans. Un reportatge d'Ares Biescas i Manel Riu.

#SaveRoxetaV

El relat literari de Raquel Santanera. Amb il·lustració de Manuel Clavero.

INDIRECTA

32

Entrevista a Juan José Samper

Àlex Romaguera ens descobreix la realitat oculta de les etiquetes alimentàries amb un expert en medicina i nutrició. La indústria afegeix sucre als productes per generar addicció. La fotografia és de Verdecala.

Més que mil paraules

VICTOR SERRI | El 28 d'octubre de 2015, un gran dispositiu policial assaltava domicilis particulars i espais llibertaris de Barcelona i Manresa: l'autoanomenada operació Pandora. L'objectiu era desarticlar una suposada organització terrorista anarquista. Després de les detencions, la repressió, els empresonaments i de nous escorcolls, el teorema de l'organització terrorista es va esmicolar, i va quedar al descobert la intencionalitat política: criminalitzar el moviment anarquista.

Comunitat Directacoop

Una economia que enxarxa i desafia el capitalisme

Estel·la Marcos | @EstellaMarcos

Independència respecte als poders públics, organització horitzontal i assembleària, transformació social i model de gestió cooperatiu. Són característiques de la DIRECTA que fan que sigui un projecte de l'àmbit de l'economia social i solidària. En aquest marc, els passats 20, 21 i 22 d'octubre vam ser presents, com cada any, a la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), al costat de 185 cooperatives, associacions, fundacions i altres tipus d'organitzacions que s'encaixen dins aquest paraigua. Com a mitjà que aposta per la transformació social, a la DIRECTA les decisions passen per l'anàlisi, el debat i les reflexions. I justament això és el que es va voler transmetre, durant els dies que va durar la fira, amb les xerrades que col·laboradores i treballadores van fer des de l'estand sobre el model periodístic, el model de projecte i la cobertura d'alguns temes publicats a l'edició en paper el darrer any. Aquesta essèn-

cia també es va poder veure al "Debats Directa", inclòs en la programació amb l'objectiu de reflexionar i debatre sobre els models de gestió de serveis de titularitat pública que s'enfronten al model capitalista: gestió pública, cooperativa o autogestió comunitària. Més enllà de ser un mitjà de comunicació, ens enxarxem amb altres projectes participant en espais d'intercooperació i fent un treball d'arrelament al barri, formem part de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) i fem visible el teixit transformador local des de l'Impuls Cooperatiu de Sants. Perquè formem part d'una economia que trenca amb la lògica capitalista i caminem cap a un model de base militant, centrat en la col·lectivitat, autogestionat i que es regeixi per valors que posin la vida de les persones al centre, no entenem una altra manera de fer periodisme transformador que no sigui construint un projecte transformador.

Les píndoles | Del 155

48,7%

de la població a favor de la independència, segons l'última onada del CEO, 4 punts més que abans de l'1-O

2.300

periodistes de TV3, l'ACN i Catalunya Ràdio planten cara a l'article 155, l'executiu de Rajoy va fer marxa enrere

L'espina

LA DISPUTA PEL RECONeixEMENT DE **LA PRESÓ POLÍTICA**

L'ingrés a Soto del Real de Jordi Cuixart i Jordi Sànchez ha retornat als carrers la reivindicació 'Llibertat presos polítics', una terminologia que encara desperta sorpresa en alguns entorns, tot i la llarga llista de casos en les darreres dècades a l'Estat espanyol

David Bou | @dvdbou

Aquests dies, molta gent ha tingut la sensació que, de sobte, tornàvem als temps més foscos del franquisme

Juristes i entitats denuncien des de fa anys l'existència de persones engarjolades per motius polítics

Des del passat 16 de novembre, Jordi Cuixart i Jordi Sànchez dormen entre les reixes de la presó madrilenya de Soto del Real. La magistrada del jutjat central d'instrucció número 3 de l'Audiència Nacional espanyola, Carmen Lamela, va decretar la presó incondicional comunicada per als presidents d'Òmnium Cultural i l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) en considerar-los responsables de "promoure" les concentracions davant la seu del Departament d'Economia de la Generalitat de Catalunya durant els escorcolls de la Guàrdia Civil el passat 20 de setembre, en el marc de l'Operació Anubis contra els preparatius del referèndum d'autodeterminació de l'1 d'octubre, declarat il·legal pel Tribunal Constitucional.

Per aquest motiu, els líders de les entitats sobiranistes estan acusats d'un delictes de sedició partint de l'article 544 del Codi penal, imputació que en cas d'acabar en condemna els podria suposar penes de fins a 15 anys de privació de llibertat. Els recursos d'apel·lació presentats per les defenses de Cuixart i Sànchez contra el seu empresonament no han prosperat i res apunta que la seva situació processal s'hagi de resoldre en un període de temps breu. La legislació espanyola recull que quan els delictes superen la pena de tres anys, la presó preventiva pot durar fins a dos anys, ampliables a dos més.

L'empresonament dels Jordis ha causat un fort impacte emocional a bona part de la societat catalana, que aquestes setmanes ha tornat a sortir massivament al carrer rescatant el vell lema *Llibertat presos polítics*. Durant aquests dies, molta gent ha tingut la sensació que, de sobte, el calendari s'endarreriria i tornàvem als temps més foscos del franquisme, que durant dècades va basar gran part de la seva supervivència en la persecució política de la dissidència. Malgrat tot, el context politicosocial ha afavorit que també ressonin amb força veus pràcticament silenciades durant els darrers anys, aquelles que volen fer memòria i reivindicar que ni l'aprovació de la llei d'amnistia l'any 1977 ni la de la

Constitució espanyola l'any següent van posar fi a la repressió i les condemnes per motius polítics a l'Estat espanyol.

Quan es qualifica una persona privada de llibertat com a presa política? Ho són Jordi Cuixart i Jordi Sànchez? Hi ha més persones engarjolades per motius polítics als centres penitenciaris de l'Estat espanyol? Aquestes són algunes de les preguntes a les quals volem donar resposta en aquest reportatge.

L'estratègia de la negació

Una setmana després de l'empresonament dels líders d'Òmnium i l'ANC, el president de l'executiu espanyol, Mariano Rajoy, va afirmar: "Dir que hi ha presos polítics a Espanya és una enorme falsedat". Així va ser com va donar continuïtat a un posicionament reiterat, compartit pels caps d'estat d'arreu el món, segons el qual es nega sistemàticament l'existència de preses polítiques. Aquest *modus operandi* ha estat possible gràcies a la construcció de marcs legals que suplanten la persecució d'unes determinades idees rere el subterfugi de càrrecs criminals, la negativa arbitrària a atorgar beneficis concedits a altres preses en situacions similars o l'aplicació de poders i legislacions especials, com ho ha estat la Llei antiterrorista en el cas espanyol.

Els tractats en matèria de protecció de drets consideren que la presó per motius polítics és una violació del dret de consciència i expressió. En aquest sentit, el darrer pronunciament d'institucions internacionals sobre la definició de què és una presa política és la resolució 1900 de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, signada el 3 d'octubre de l'any 2012.

El citat document d'aquest organisme destinat a promoure, mitjançant la cooperació dels estats d'Europa, la configuració d'un espai polític i jurídic comú al continent, es basa en la definició que veus expertes independents del secretari general del mateix Consell van estipular l'any 2001 amb el mandat d'avaluar la situació

de presumptes preses polítiques a Armènia i l'Azerbaidjan en el context de l'adhesió dels dos estats a l'organització. En el seu pronunciament, l'Assemblea del Consell d'Europa estipula que una persona privada de la seva llibertat personal ha de ser considerada com una presa política si es compleixen cinc supòsits.

El primer és si la detenció s'ha imposat violant alguna de les garanties fonamentals establertes al Conveni Europeu de Drets Humans, en particular la llibertat de pensament, consciència i religió, la llibertat d'expressió i informació i la llibertat de reunió i associació. El segon, si la detenció s'ha imposat per raons purament polítiques i sense connexió amb cap delictes. El tercer requisit és que la duració de la detenció o les seves condicions siguin clarament desproporcionades respecte al delictes pel qual s'ha condemnat o s'acusa la persona. El quart fa referència a si la detenció es produeix de manera discriminatòria en comparació amb altres persones, i el cinquè clou la llista posant el focus en si la detenció és resultat de procediments que han estat clarament injustos i això sembli estar connectat amb motivacions polítiques de les autoritats corresponents.

La condició de presa política sol ser un concepte en contínua disputa, que aboca a situacions com que una mateixa persona pugui ser considerada com a tal per grups activistes, mentre els governs als quals s'oposa la titllar de "terrorista" o "subversiva". L'historic jurista i advocat August Gil Matamala afirma que el concepte de presa política no és jurídic: "En el Codi penal espanyol i en cap dels països de l'entorn existeix la classificació de delictes polític. Això es deu que no hi ha cap estat al món, dictatorial o democràtic, que reconegui l'existència de delictes polítics al seu propi territori. Els delictes polítics sempre són cosa d'altres països o bé d'èpoques passades del mateix país, però mai una realitat actual".

Certament, l'estatut de presa política no existeix, perquè en absència de delictes polítics tipificats, no pot haver-hi un estatut que el defineixi. Matamala explica que

l'expressió "estatut de pres polític" ve del franquisme: "En aquella època el règim no reconeixia els presos polítics, ni ho va reconèixer mai. Ara sí que estan reconeguts aquells presos, va ser una de les lluites que vam guanyar en l'àmbit jurídic".

Dels Jordis a Altsasu, passant per Lamela

Carmen Lamela, la mateixa jutgessa que va signar la interlocutòria de presó contra Sànchez i Cuixart, és la responsable que tres joves de la localitat navarresa d'Altsasu estiguin a punt de complir un any en presó incondicional sense fiança. Lamela va prendre aquesta decisió contra algunes de les vuit persones que actualment estan imputades pels delictes de lesions i amenaces terroristes, acusades d'agredir dos guàrdies civils i les seves parelles en un bar del poble, fets pels quals la fiscalia de l'Audiència Nacional (AN) espanyola els sol·licita un total de 375 anys de presó.

En aquest cas, va ser el Tribunal Suprem qui va declarar competent l'AN per investigar aquests fets, després d'estipular que es tractava d'un delictes de terrorisme en contra del criteri de les defenses dels vuit joves bascos. Aquest és un element rellevant perquè, a banda d'estar en mans de la mateixa jutgessa, Marina roig i Jordi Pina, advocats de Sànchez i Cuixart, qüestionen tant la qualificació jurídica del delictes de sedició com la competència de l'AN per jutjar-lo. Una de les lletrades dels acusats pels fets d'Altsasu, Amaia Izco, no té cap dubte de la motivació política dels empresonaments dels joves i afirma que "tots els estats han negat, neguen i negaran sempre l'existència de preses i presos polítics, ja que acceptar aquesta realitat suposaria admetre la seva poca qualitat democràtica".

Aquesta advocada, amb una llarga experiència en casos repressius contra activistes socials i polítics del País Basc, assegura que els processos judicials no són democràtics ni respectuosos amb els drets i les garanties de les persones acusades: "Sabem per avançat que les possibilitats que plantejaments jurídics prosperin" >>

» enfront de decisions polítiques són sempre molt petites, amb el pes aclaparador de la desproporció de tot el sistema d'excepció creat entorn de delictes de motivació política". Segons la seva opinió, l'estratègia de l'Estat espanyol en aquests casos consisteix a influir sobre les línies editorials dels grans mitjans de comunicació per generar opinió pública en una determinada direcció, donar als informes i les afirmacions policials una entitat probatòria al mateix temps que es dona als cossos policials i serveis d'intel·ligència "carta blanca i impunitat absoluta per violar drets i llibertats durant les investigacions mitjançant intervencions telefòniques, seguiments, maltractaments i control social" i utilitzar l'AN, a la qual qualifica de "tribunal d'excepció", per emparar aquestes mesures i donar cobertura judicial a decisions polítiques.

Un tribunal únic a Europa

En les darreres dècades, a l'Estat espanyol, la gran majoria dels processos que han acabat amb l'empresonament de dissidents polítics han estat judicialitzats per l'AN. Aquest tribunal es va crear mitjançant un Reial decret llei el 4 de gener de 1977, el mateix dia que se suprimia el Tribunal d'Ordre Públic, vigent els darrers anys de la dictadura franquista i els primers anys de la transició. Per dur a terme el seu propòsit repressiu, l'AN ha comptat amb tots els instruments i recursos de l'Estat espanyol, que ha desenvolupat una legislació excepcional per blindar pràctiques com la incomunicació de les persones detingudes, l'absència d'investigació de les tortures o la política de dispersió penitenciària.

Rere el mantra del "tot és ETA", construït per l'exmagistrat de l'AN Baltasar Garzón, s'amaguen centenars de casos de persones del País Basc empresonades les darreres dècades per la seva activitat política, sense delictes de sang ni relació directa amb la lluita armada. L'any 2008 va ser el moment en què la xifra de presos i preses basques va tocar sostre, amb un total de 755 persones complint condemnes privatives de llibertat. Responsables de mitjans de comunicació, membres d'organitzacions juvenils, de col·lectius de suport a presoneres i les seves famílies i un llarg etcètera han acabat en centres penitenciaris per la seva militància en col·lectius polítics i socials vinculats amb l'esquerra independentista basca.

L'ona expansiva del conflicte basc ha sacsejat la nostra societat en diverses ocasions i per diferents motius. Un d'ells ha estat l'empresonament de fins a set catalans i catalanes, a qui l'AN va condemnar per col·laboració o pertinença a ETA: cinc van sortir de la presó després de complir condemna, i dues més, Marina Bernadó i Lola López, continuen recloses a l'Estat francès.

Laura Riera va recuperar la llibertat l'agost de 2010 després de complir íntegrament els nou anys de condemna que li van imposar per col·laborar amb el *comando Barcelona*. "Tot feia ferum a venjança, els i les jutges no eren imparcials i tenies la sensació que tot estava dat i beneït", explica quan recorda la seva detenció. La dispersió va portar Riera a vuit centres penitenciaris diferents, on li van aplicar un règim especial anomenat FIES 3: "Em feien escorcolls sovint, el tracte era pejoratiu, m'intervenien les comunicacions orals i escrites, em feien informes diaris per determinar amb qui em relacionava i què feia".

Riera sempre es va considerar una presa política. Segons ella, els motius que la van dur a presó "eren originats per un conflicte no resolt entre la nació basca i l'Estat espanyol, que dugué tot un poble a optar per la lluita armada com a últim recurs per defensar el poble basc de l'imperialisme espanyol. Ara tots els pobles optem per una via pacífica, però l'Estat espanyol només entén de repressió per defensar la unió del seu territori".

Opina el mateix Antom Santos, expres independentista gallec que va ser condemnat l'any 2013 pels delictes d'integració a organització terrorista i falsificació documental, i va recuperar la llibertat el passat mes de maig: "Vaig ser un pres polític i, com a tal, vaig passar la meua condemna integrat al Col·lectiu de Presos

i Preses Independentistes Gallecs". A banda del seu cas, set persones més pertanyents al moviment independentista gallec segueixen actualment internes en diferents presons de l'Estat espanyol. "La condemna contra tots nosaltres va ser per la nostra participació activa en diferents estructures legals del moviment independentista: centres socials, organitzacions juvenils, antirepressives i polítiques, que van ser assenyalades acusatòriament durant el judici com a part d'un suposat 'entramat terrorista'. És per això que Santos creu que la condemna "va tenir un sentit exemplaritzant i

pretenia desorganitzar l'independentisme revolucionari en el seu conjunt".

A la cerca del nou 'enemic intern'

Des del cessament definitiu de l'activitat armada de l'organització basca Euskadi Ta Askatasuna (ETA) l'octubre de 2011, l'Audiència Nacional espanyola ha dirigit les seves activitats a la persecució d'altres moviments polítics que qüestionen l'*statu quo* de l'Estat espanyol, com ara l'anarquisme, l'independentisme gallec o altres moviments socials. Tot i això, l'estela de

CAS EGIN: INFORMACIÓ

Maties Lorente | @mtsloriente

“La motivació nuclear per al tancament d'*Egin* es troba en l'oberta dissidència que el nostre periòdic expressava cada dia amb certa alegria, creient que estàvem en una democràcia". Ho explica Jabier Salutregui, qui fou director del diari basc d'esquerres abans de complir set anys i mig de presó arran que l'Audiència Nacional (AN) espanyola tanqués la capçalera per la seva suposada col·laboració amb ETA. Salutregui va sortir de la presó l'octubre de 2015, però l'experiència l'ha fet reafirmar en les seves conviccions.

Egin és un dels primers mitjans que va liquidar la seva activitat per ordre judicial. El seu cas estava incorporat a la causa 19/98, un macrosumari contra tot tipus d'organitzacions vinculades amb l'esquerra independentista basca -acusades de col·laborar amb l'organització armada- instruït pel jutge de l'AN, Baltasar Garzón, l'any 1998.

El juliol d'aquell any, una operació policial amb més de 300 efectius -dirigida per Garzón i avalada pel govern de José María Aznar- registrava les seues del diari en diferents ciutats basques i n'inutilitzava la rotativa. "A l'Audiència Nacional, pel cas 18/98 vam ser jutjades unes 52 persones, i 47 vam ser condemnades. D'*Egin* n'èrem deu: el director, vuit consellers i jo, sotsdirectora", explica Teresa Toda a la DIRECTA. Va ser sentenciada a sis anys de presó després d'una rebaixa aplicada pel Tribunal Suprem espanyol. Va complir la pena i va recuperar la llibertat el novembre de 2013.

"Ens van condemnar només per fer feina periodística, amb 'proves' totalment contaminades per la política i els interessos policials. Hi havia interessos d'Estat per fer una guerra bruta judicial contra l'espai polític de l'esquerra abertzale, en uns anys carregats de violències diverses a Euskal Herria", explica la que fou subdirectora.

ACIÓ ENTRE BARROTS

En la mateixa línia s'expressa Jabier Salutregi: "Els quioscs d'Euskal Herria, quan *Egin* n'ocupava les prestatgeries, eren un crit diari de llibertat nacional [basca]. I això, per a un govern autoritari i amb una clara tendència a allunyar-se del sistema democràtic cada vegada que algú li porta la contrària, és perillós". Un dels punts forts per condemnar-lo va ser una reunió que Salutregi havia mantingut amb membres de la direcció d'ETA i que hauria servit per nomenar-lo director del periòdic. "Durant el judici vaig demostrar que aquesta 'reunió' es va tractar, en realitat, d'una cita per a l'elaboració d'una llarga entrevista que posteriorment es va publicar en el periòdic. No van poder demostrar el contrari".

Ardi Beltza, Kale Gorria i Egunkaria

Egin seria el primer mitjà tancat al País Basc per una ordre judicial, però el seguirien més. Les revistes d'investigació *Ardi Beltza* i *Kale Gorria*, el diari *Egunkaria*, les pàgines web d'informació antirepressiva *Aputu* i *Ateak Ireki*... En aquests processos es van veure afectats periodistes com Martxelo Otamendi -qui va denunciar haver patit tortures durant la detenció i a qui el tribunal de drets humans d'Estrasburg va donar la raó condemnant l'Estat espanyol- o Pepe Rei -que ja havia estat detingut l'any 1994 quan treballava a *Egin* i que va tornar a ser arrestat els anys 1999 i 2001 com a suposat "col·laborador de l'aparell d'investigació d'ETA".

Tant Salutregi com Toda es consideren persones que han estat empreso-

nades per motivacions polítiques. La sotsdirectora pensa que és "una presa política, sense cap mena de dubte". L'exdirector d'*Egin* ho expressa així: "No vaig robar, no vaig matar, no vaig col·laborar, no vaig justificar, no vaig donar suport. La meua actuació va ser expressar una opinió diferent, contrària al poder, justificada, racional i professionalment argumentada. I vaig ser detingut, jutjat i empresonat durant set anys i mig pel delictes d'informar, d'opinar, d'expressar i de defensar idees i conviccions".

Onze anys després del tancament d'*Egin*, l'any 2009, el Tribunal Suprem espanyol va fer pública la seva sentència després de resoldre el recurs presentat davant la condemna de l'AN en el procés 18/98. En el text, s'assenyalava que deixava sense efecte la declaració d'il·licitud d'activitats i la dissolució de les empreses editores d'*Egin*. El mitjà, però, no es podria tornar a obrir: les actuacions judicials l'havien portat a fer fallida econòmica.

Tot i això, Salutregi i Toda ho tenen clar: no canviarien cap de les accions que els van conduir a la presó. Toda no prendria "decisiones diferents" de les que va prendre: "*Egin* era la materialització quotidiana d'un dret bàsic: la llibertat d'expressió i opinió. N'hi afegiria un altre: el dret de la gent a tenir informació completa de què passa a casa seva i al món". "No tinc cap dubte que tornaria a fer el que vaig fer. No he fet ni vaig fer cap maldat, només he viscut amb i per les meves conviccions", conclou Salutregi. ●

En aquests casos es van veure afectats periodistes com Martxelo Otamendi, qui va denunciar tortures

El Tribunal Suprem va deixar sense efectes la clausura d'Egin, però l'empresa editora ja havia fet fallida

la seva activitat segueix vigent a les presons espanyoles i franceses, on 311 presos i preses basques encara compleixen condemna fruit de les sentències signades a Madrid o de sumarís instruïts gràcies a la seva fidel col·laboració amb les autoritats franceses.

El concepte *enemic intern* fa referència a la construcció d'un imaginari col·lectiu per part del sistema judicial i els cossos i les forces de seguretat -amb el suport de determinats mitjans de comunicació-, on alguns subjectes són estigmatitzats com a mecanismes per aïllar-los de la població i debilitar les seves

lluites contràries al poder imperant. En el seu afany per trobar nous objectius per exercir la repressió, l'AN s'ha escudat darrerament en acusacions per delictes d'enaltiment del terrorisme o humiliació a les víctimes. És així com ha ordenat ràtzies contra artistes del món de la música, principalment raperes, o d'altres com l'Operació Aranya, encaminada a detenir i jutjar usuàries de les xarxes socials pels seus comentaris, tots ells processos pels quals algunes de les desenes de persones encausades podrien acabar empresonades.

El cas dels 'Titiriteros'

Un cas similar va ser el dels anomenats *Titiriteros*, dos artistes anarquistes detinguts durant el carnestoltes de Madrid l'any 2016. El contingut de l'obra de titelles que representaven va ser motiu suficient perquè el jutge de l'AN Ismael Moreno els enviés a presó preventiva, acusats d'enaltiment del terrorisme i d'incitació a l'odi. Tot i que el cas finalment va acabar arxivat, els titellaires van passar cinc dies a la presó: "L'estratègia del 'tot és ETA' facilita una llei antiterrorista molt ambigua que es pot aplicar a gairebé tot, malgrat que no tingui res »

» a veure ni amb el terrorisme ni amb ETA”, opinen els afectats. “Saps com funcionen aquestes coses i no et sorprèn tant que en contextos polítics com una manifestació, un desallotjament o una vaga pugui embolicar-se i acabis detingut o fins i tot en preventiva sense un motiu que ho justifiqui, però en el context d’una obra de ficció ens generava perplexitat”.

Precisament, Laura Gómez, secretària d’organització de la central anarcosindicalista CGT, va ser empresonada per una acció durant una vaga. Vint dies després de la vaga general del 29 de març de 2012, els Mossos la van detenir -en aquest cas- per ordre del jutjat d’instrucció número 23 de Barcelona, acusada d’incendiar una caixa de cartró i uns bitllets simulats de paper davant la Borsa de la capital catalana. Juntament amb una altra companya li imputaven un delictes d’incendi, un altre de coaccions i desordres públics, i un delictes contra els drets fonamentals que, conjuntament, li podrien haver comportat una pena de fins a 30 anys de presó. La jutgessa va al·legar risc de fugida de l’acusada i va decretar una presó provisional que es va allargar durant 23 dies, quatre dels quals els va passar incomunicada.

Laura creu que va ser una presa política: “En aquell moment social estàvem aconseguint unes mobilitzacions molt potents i el govern de Mas i Felip Puig considerava la CGT com a responsable”. Assegura que li sobta molt la situació actual, “no puc alegrar-me que ningú estigui a presó per aquestes raons, però em sobta que la Generalitat no es recordi que ells van ser responsables de criminalitzar i personar-se en moltes causes demanant presó contra companyes lluitadores, com ara vaguistes o els d’Aturem el Parlament. Són partícips i culpables”.

El seu cas es va tancar el 2015, després de dos anys i mig de llibertat condicional, amb un acord pel qual les dues sindicalistes van ser condemnades a tretze mesos de presó amb una suspensió de l’execució de la pena d’acord amb el criteri de la no reincidència en un termini de dos anys. “Ens hem sentit vigilades i controlades, espiades, molt pendents de les actuacions que hem seguit fent al carrer o participant en protestes. Mai ens hem amagat de res”, conclou Gómez.

Una llista inacabada

Sigui com sigui, la llista de persones represaliades per motius polítics les darreres dècades a l’Estat espanyol és llarga i sembla no tenir fi. August Gil Matamala considera que la teoria política concep dues maneres d’enfocar la qüestió dels presos i preses polítiques. La primera, potser més habitual i restrictiva, fa referència als països on no existeixen drets polítics o estan explícitament prohibits, motiu pel qual les persones recloses per defensar aquests drets mereixerien ser definides mitjançant aquest concepte. La segona manera d’enfocar-ho, segons aquest prestigiós jurista, fa referència a les motivacions que hi ha darrere del fet delictiu: “Encara que sigui un tipus de delictes comú, sempre que la motivació subjectiva sigui política i destinada a modificar les condicions del poder polític o de l’estructura social d’un país, es pot aplicar el concepte de pres polític”.

Gil Matamala creu que actualment a l’Estat espanyol es donen les dues situacions. “Sánchez i Cuixart es podrien considerar presos polítics en el sentit més restrictiu, ja que demanen l’aplicació de drets fonamentals”, assegura. D’altra banda, vol deixar constància que és “evident que a les presons espanyoles hi ha una gran quantitat de presos derivats -per exemple- del conflicte basc, als quals també se’ls hauria de considerar presos polítics, ja que les seves actuacions, tot i ser infractores de delictes, estaven motivades políticament”.

En una situació política i social excepcional des de l’establiment del règim de 1978, on el poder judicial s’ha consagrat com el màxim garant de l’immobilisme, la batalla pel relat continua com un element cabdal per assegurar la consecució dels objectius polítics. Un cop més, els i les preses polítiques tornen a ser disputa i moneda de canvi. ●

VAN PERDRE LA LLIBERTAT PER NO AGAFAR LES ARMES

Maties Lorente | @mtslorente

En els dotze anys que comprenen el lapse entre 1989 i 2001, més de 50.000 joves van mostrar el seu rebuig a incorporar-se a les files de l’exercit per complir el servei militar obligatori, la mili. De tots ells, 1.670 van acabar a la presó fruit d’aquesta negativa, segons el Moviment d’Objecció de Consciència (MOC). Eren els insubmisos i van ser un dels moviments polítics més actius i transversals durant la dècada dels 90 a l’Estat espanyol.

Des de l’inici del franquisme fins a l’any 2001, es van aplicar diferents lleis que regulaven el servei militar obligatori. En essència eren ben semblants: tots els homes majors d’edat que complissin els requisits físics haurien de complir un servei militar obligatori actiu i passar després a la reserva de l’exèrcit espanyol.

“La insubmissió formava part del dret a l’objecció de consciència, reconegut a la Constitució espanyola, i era una manera d’actuar per posar en evidència que l’ús de la força no era el més adequat per resoldre els conflictes i posar en qüestió un model d’Estat politicomilitar heretat del franquisme”. Així ho explica l’advocat Jordi Palou, qui va coordinar la campanya jurídica impulsada per l’Associació d’Objectors de Consciència a mitjans dels anys 90 i que va donar cobertura a més de 50 objectors. “El que es pretenia era desbordar el sistema per acabar amb el servei militar obligatori, i finalment es va aconseguir”.

Els primers objectors per motius polítics van arribar en la dècada dels 70. Pepe Beunza es va negar a vestir l’uniforme caqui l’any 1971. Un consell militar el va condemnar a divuit mesos de presó per desobediència, ja que en aquella època no estava reconeguda l’objecció de consciència. En sortir de la presó, Beunza havia d’incorporar-se a files, però és aleshores quan començava una campanya en defensa de l’aplicació d’un servei civil substitutori del militar.

El seu cas serviria d’exemple per a moltes altres persones en la seva situació. És per això que l’any 1975 es va crear el grup d’objectors de Can Serra, a l’Hospitalet de Llobregat, per impulsar el servei civil. Quan es va fer pública la campanya, van ser detinguts i empresonats. Martí Olivella formava part d’aquest grup. “El Govern anava detenint objectors d’un

en un. Onze objectors *pròfugs*, és a dir, joves que ja hauríem d’estar incorporats a les files, vam ocupar la caixa de reclutes, demanant que o tots o cap. Després d’unes hores de dubtes entre els militars ens van fer *incorporació forçosa* i durant una setmana vam estar retinguts a la caserna d’Intendència, on ara hi ha la UPF

de la Ciutadella”, explica. Després d’això, van ser conduïts fins al Castell de Sant Ferran de Figueres, on van ser processats i on van estar reclosos cinc mesos, fins a l’arribada de la segona llei d’amnistia, de l’any 1977. D’aquell temps, Olivella valora els vincles que va generar la repressió: “El fet d’entrar en grup, i de fer-ho voluntàriament per mostrar la injustícia de la llei, t’enforteix molt i la presó deixa de ser un lloc dramàtic, passa a ser un espai de combat no-violent: cada dos per

tres hi havia marxades de Girona a Figueres que arribaven a les portes del Castell”.

L’any 1984, un canvi en la llei va introduir la figura de l’objector de consciència al servei militar i la de la prestació social obligatòria com a contrapartida. Però no seria suficient: moltes persones no consideraven legítima la prestació social, ja que hipotecava entre dotze i divuit mesos la vida de les persones que es negaven a

50.000 joves van mostrar el seu rebuig a incorporar-se a les files de l’exercit per complir la mili

Una lluita que, finalment, aconseguiria la supressió del servei militar obligatori l’any 2001

TAT ARMES

complir el servei militar.

La lluita iniciada per Beunza i Olivella la continuarien tots aquells joves que van participar en les campanyes per la in-submissió durant els anys 90, liderades pel MOC, Mili KK o el Campi. A mitjans d'aquella dècada, a la presó de Pamplona hi havia més presos antimilitaristes que la suma de la resta de reclusos. Una lluita que, finalment, aconseguiria la supressió

Manifestació organitzada pel Moviment d'Objecció de Consciència a les Rambles de Barcelona / ARXIU PEPE BEUNZA

Socials, comuns, polítics i terroristes

Guille Larios | @La_Directa

Daniel Pont va patir sis anys d'empresonament i aïllament entre les acaballes del franquisme i part de la transició. En aquells temps va ser un dels fundadors de la Coordinadora de Presos en Lucha (COPEL), organització assembleària i horitzontal que representava les persones preses i exercia la interlocució amb l'administració, els mitjans de comunicació i la resta de la societat. Entre 1976 i 1979, les reivindicacions de la COPEL es van estendre com la pólvora entre milers de preses de tot l'Estat espanyol, tensant la política de la transició.

En temps més recents, Pont ha estudiat i denunciat els efectes de la reclusió, sobretot en règims d'aïllament, i coneix de prop els termes i el dia a dia de la realitat carcerària: "Durant la dictadura l'estatus de pres polític no era considerat", explica. "Fins que l'any 1974, els presos que es reivindicaven com a polítics van fer una vaga de fam col·lectiva a tot l'estat per reivindicar el seu estatus". Així i tot, explica que Josep Lluís Pons Llobet -del Moviment Ibèric d'Alliberament-, alguns trotskistes que havien participat en expropiacions bancàries i altres presos d'intencionalitat política "no estaven d'acord amb la diferenciació entre presos, perquè entenien que això comportava uns privilegis que consideràvem que no havien de tenir". I explica que molts d'ells van anar voluntàriament a la galeria de presos

socials. Poc després naixia la COPEL, motivada, en part, "com a reacció al greuge que suposava l'amnistia vers els presos d'intencionalitat política, perquè la resta quedàvem venuts". Respecte a aquesta conceptualització, afegeix que "volíem reivindicar deixar de dir-nos presos comuns, i seguint l'exemple de la Segona República, vam assumir la categoria de presos socials, com a víctimes d'una societat injusta". Posteriorment, el concepte de pres per intencionalitat política va evolucionar cap a postures relacionades amb activitats armades. És el cas de Guillermo Lorenzo Treviño, militant de Resistència Catalana d'Alliberament Nacional i condemnat, l'any 1980, a dotze anys de presó per col·laboració amb banda armada. Respecte al seu estatus com a pres, Lorenzo assegura que ell es considerava un pres normal, tot i que "la diferenciació l'aplicaven els carceraris, que ens impediaven estar a la mateixa cel·la a comuns i polítics i havíem d'elaborar una sol·licitud per compartir espais". Per a Pont, els anys "d'assentament democràtic" van servir perquè l'estat, els mitjans de comunicació i la manca de qüestionament de la societat passessin a anomenar presos terroristes als anteriorment considerats presos polítics. "Novament, l'estat segueix obviant la categoria política i fent la diferència entre presos comuns enfront de presos terroristes", sentència.

10.11 **JUDIT NEDDERMANN + PAULA VALLS**

19.11 **MIGUEL CAMPELLO**

23.11 **GOSSOS**

26.11 **SHUARMA**

16.12 **LAS MIGAS**

Palau de la música catalana · Petit Palau

Venda d'entrades | www.musiquessensibles.com

MÚSIQUES
SENSIBLES

Pandora, persecució política 'made in' Mossos

Escorcoll de la Casa de la Muntanya en el marc de l'operació Pandora / SERGI RUGRAND

Guille Larios | @La_Directa

El 16 de desembre de 2014, onze persones eren detingudes mitjançant un impressionant dispositiu de més de 500 agents dels Mossos d'Esquadra, que van escorcollar i practicar detencions a domicilis particulars i centres socials de caràcter llibertari o anarquista, a més de clonar *in situ* material informàtic. Set de les detingudes van passar un mes i mig en presó preventiva.

L'operació va ser impulsada pels Mossos d'Esquadra i autoritzada per l'Audiència Nacional espanyola. El comandament operatiu va anar a càrrec del conseller d'Interior Ramon Espadaler –dirigent de l'antiga Unió Democràtica de Catalunya–, qui va afirmar que l'objectiu era desarticular una presumpta organització de "terrorisme anarquista". Les detingudes van ser acusades d'integració a organització criminal amb finalitat terrorista, tot i que per decretar el seu ingrés a presó només es van poder aportar proves com ara que les acusades feien ús del servidor Riseup.net o estaven en possessió del llibre *Contra la democràcia*.

L'octubre de 2015 es desenvolupava la segona part de l'operació, amb nou detencions més i registres a domicilis i centres socials. La jutgessa Carmen Lamela va arxivar les dues parts de l'operació, en considerar que la investigació es basava en

"afirmacions genèriques que no troben cap base objectiva en el contingut de les converses que s'han anat facilitant".

Dos anys més tard, el cas es va tancar definitivament. Lamela criticava les investigacions dutes a terme pels Mossos d'Esquadra: "Tot i els tres anys transcorreguts i malgrat els diversos i successius telèfons intervinguts i els informes de tot tipus que han sigut compilats, l'únic resultat obtingut pels investigadors és la comprovació que els investigats es relacionen amb persones del col·lectiu anarquista".

L'activista Quim Gimeno, un dels detinguts en la segona part de Pandora, creu que "hi va haver un component polític darrere d'aquesta operació, com assenyalar un sector dels moviments contestataris per aïllar-lo". També apunta a "la necessitat de crear estats de por que permetin justificar el control social i generin consens gràcies a l'anomenada lluita antiterrorista". Però la repressió no va aturar l'activista: "La meua reacció va ser incrementar l'activitat política, tot i que focalitzant-la cap a l'àmbit antirrepressiu. Retrospectivament, potser hauria estat millor descansar un temps després de la detenció, per assimilar i païr. El descans no té per què ser desmobilitzador".

LA SOLIDARITAT PER PAL·LIAR

Famílies i cercles d'amistat s'organitzen per suportar conjuntament els costos

David Bou | @dvdbou

Vitòria-Gasteiz va ser l'escenari d'una de les accions de resistència pacífica i desobediència civil més massives de les darreres dècades en suport a militants polítiques condemnades a presó. El 18 de maig de l'any 2015, tres joves basques processades per la seva pertinença a l'organització juvenil Segi –il·legalitzada pels tribunals espanyols– van ser protegides per una marea taronja formada per centenars de persones, que van posar els seus cossos per denunciar una sentència que consideraven injusta. Avui dia, cap de les tres, que finalment van ser detingudes, ni les quatre restants que en aquell moment ja romanien a presó, continuen privades de llibertat. El Tribunal Suprem va absoldre'n cinc i va rebaixar la pena de les dues restants.

Tan sols un mes després, el mètode es va replicar a la parròquia de San Carlos Borromeo del barri madrileny de Vallecas. En aquella ocasió, qui va recollir la solidaritat va ser Alfonso Fernández, *Alfon*, que actualment

LIBERTAT, ANTÍDOT DEL DOLOR COL·LECTIU

Organitzen per visibilitzar els casos, enviar el seu escalf dins les presons
per humans i econòmics que comporta l'absència d'éssers estimats

Un mur popular va protegir a Gasteiz tres joves de Segi per evitar que entressin a presó / JUANAN RUIZ (ARGAZKI PRESS)

compleix quatre anys de condemna acusat de portar una bossa amb artefactes incendiàries durant la vaga general del 14 de novembre de 2012, fets que ell sempre ha negat atribuint-ho a un "muntatge policial". "Vivíem amb l'obsessió de rescatar-lo, va ser molt dolorós, vam passar molta por i els seus familiars havíem de fer grans esforços per mantenir la calma i la serenitat", explica Elena Ortega, mare del jove represaliat. Tanmateix, no van dubtar ni un moment a constituir la Plataforma per la Llibertat d'Alfon i, posteriorment, el col·lectiu Madres contra la Repressió, paral·lelament a altres experiències com la Xarxa Anti-repressió de familiars de detingudes, que aglutina familiars d'encausades pels fets de Can Vies i altres causes originades en el marc de la dissidència política, com les famílies dels vuit condemnats pels fets d'Aturem el Parlament.

"Ha sigut una gran experiència de mobilització i solidaritat que ens ha fet possible resistir i mantenir-nos fortes, alegres i confiades tot i els grans esforços que fa l'Estat opressor i repressor per enfonsar-nos i destruir-nos",

afirma orgullosa Ortega. Xoc, incertesa, angoixa, desesperació i pèrdua de quotidianitat són elements comuns que es reproduïxen als entorns afectius de les persones preses. Per fer front a aquestes dificultats va néixer Etxerat Elkartea, associació de familiars i amics de presos i exiliats bascos. El seu coordinador a Guipúscoa i fill de l'històric sindicalista i expres Rafa Díez Usabiaga, Naïke Díez Urruzola, explica com quan hi ha una detenció contacten amb els familiars per "donar aixopluc, seguretat i l'assistència que necessitin, tant psicològica com humana".

Després d'un primer assessorament entorn del funcionament de les presons, quan la persona és dispersada a penals allunyats a centenars de quilòmetres de casa seva, Etxerat fa de pont entre la família i els entorns d'altres preses internes al mateix centre: "Les persones que són condemnades a patir la cruel política de dispersió en cap moment van escollir ser familiars d'un pres i suportar aquesta barbaritat". Així és com comparteixen viatges, despeses i experiències, "és una enginyeria penitenciària amb l'objectiu de destruir el pres i el seu entorn", afir-

ma Naïke. Les dades l'avalen: en 28 anys de política de dispersió penitenciària, aquesta ha originat més de 400 accidents de trànsit i setze víctimes mortals a la carretera. I és que tan sols un 20% dels membres del Col·lectiu de Presos Polítics Bascos (EPPK, per les seves sigles en èuscar) es troben a menys de 400 quilòmetres del País Basc.

Aquesta experiència també l'han viscuda a casa nostra les membres de Rescat, col·lectiu de suport a les preses polítiques catalanes, que des de fa quinze anys han organitzat mobilitzacions, han visitat les presons i han denunciat les vulneracions de drets que s'hi produeixen. "De tota aquesta etapa podem extreure que no estem soles en la defensa de les preses polítiques i que l'única solució passa per l'amnistia total de totes elles". Elena Ortega ho té clar: "Les presons són centres d'extermini on l'objectiu és enfonsar les persones i no la reinserció. Fonamentalment hi ha pobres, migrants, persones amb malalties mentals i drogodependents. Per sobreviure és fonamental tenir diners, advocats, família i amics que vagin a visitar-te". ●

Ja fa 25 anys que l'organització Addameer defensa els drets humans dels presos i preses polítiques palestines. Una heroïcitat considerant que Palestina en fa cinquanta que viu sota una ocupació que ha enviat 700.000 persones a la presó. L'advocada Sahar Francis és la directora de l'ONG que pretén posar fi a les tortures i altres violacions de drets humans, tant als centres penitenciaris israelians com palestins. Com moltes altres organitzacions palestines, Addameer està sotmesa a la repressió de l'exèrcit israelià. A més de continus escorcolls i confiscacions de material a la seva seu, algunes de les activistes han estat empresonades i els han limitat la llibertat de moviment. Actualment, tres treballadores de l'organització es troben en detenció administrativa sense garanties de judici.

L a major part de la població palestina ha patit o pateix la presó. Com es viu aquesta situació dins de les famílies?

Des del principi de l'ocupació, hi ha hagut al voltant de 700.000 persones palestines que han estat empresonades, la majoria més d'un cop al llarg de la seva vida. Això afecta tota la família, ja que el judici va acompanyat de molta humiliació i càstigs col·lectius. L'exèrcit israelià realitza incursions dins de les cases familiars i els seus membres estan subjectes a ser empresonats amb l'objectiu de pressionar la persona detinguda per a l'obtenció de més informació. A més, si ens trasladem a un nucli familiar reduït, la majoria de les persones que es troben empresonades són homes, alguns d'ells caps de família. En molts indrets de Palestina, l'home és qui porta gran part dels recursos a casa. Per tant, si està empresonat durant 25, 13 o 10 anys, es produeix una situació econòmica difícil. Alhora, aquesta situació afecta molt la relació entre els membres de la família. Imagina els infants que tenen el pare empresonat durant 20 anys... Durant l'etapa més important de les seves vides estaran allunyats, sense la possibilitat de poder comunicar-s'hi. L'exèrcit duu a terme l'empresonament sistemàtic de la població amb la intenció de posar més opressió sobre les palestines. És per això que l'empresonament afecta la família i el conjunt de la societat.

Com deies abans, en alguns casos, els empresonats són caps de família. En aquest cas, són les dones qui han de prendre el rol dels seus marits i encarregar-se que no faltin recursos econòmics a casa. Quina és la situació d'aquestes dones?

Moltes dones han finalitzat la seva formació i poden buscar feina per donar suport a la família i continuar,

malgrat les dificultats, amb la seva vida diària. En altres casos, les dones no poden treballar i no hi ha ningú que pugui proveir la família dels recursos necessaris. És per això que l'Autoritat Nacional Palestina (ANP) va crear un sistema d'assistència per donar suport a les famílies. És un suport mínim i mensual que ajuda simplement a sobreviure.

Exactament, en què consisteix? Totes les famílies poden rebre assistència?

És per a tots els presos, no només per a les famílies on el pres és el cap de família. L'ajuda contempla diferents categories, que depenen del temps durant el qual la persona ha estat empresonada. Si la persona presa ho ha estat menys de cinc anys, no obtindrà cap suport econòmic un cop alliberada. Tanmateix, s'ofereixen programes de rehabilitació per trobar feina o emprendre un petit comerç. Per aquells que són empresonats durant més de cinc anys -també hi ha diferències en l'aplicació si les condemnes són superiors a deu o vint anys-, la família obté un suport mensual que continua després de l'alliberament per facilitar l'entrada a la societat.

També hi ha hagut detencions a Addameer. Com viviu això entre les amigues i companyes? L'exèrcit israelià també aplica el càstig col·lectiu contra les persones més properes a les preses?

A Addameer, com a part de la comunitat de defensores de drets humans, patim agressions contínues. Els atacs es produeixen a través de l'empresonament d'una o més companyes de feina o realitzant incursions a l'oficina -el 2012, van assaltar Addameer i van robar cinc ordinadors i dues càmeres. En alguns casos també ens imposen restriccions de moviment. Algunes de les meves companyes no tenen permís per viatjar fora del

Sahar Francis, advocada palestina

“Més de 10.000 dones han estat empresonades a Palestina”

Text: Anna Cervera | @nutxa_acc
Fotografia: Heura Molina

país; d'altres no poden entrar a Jerusalem o, a l'inrevés, a Cisjordània, durant un període de temps determinat. Actualment i des de fa sis mesos, el coordinador de l'àrea d'investigació, Salah Hammouri, es troba sota detenció administrativa. També el coordinador de comunicació, Hassan Safadi, està en detenció administrativa des del maig de 2016 i serà alliberat el 20 de desembre de 2017. Esperem que l'exèrcit israelià no torni a renovar la detenció administrativa, ja que poden allargar-la de manera indefinida. I no ens podem oblidar de Khalida Jarrar, vicepresidenta de la Junta Directiva d'Addameer i cap de la Comissió de Presoneres al Consell Legislatiu Palestí. Ella ha estat en el punt de mira de l'exèrcit israelià els últims anys. Després d'haver passat molt de temps amb restriccions de moviment per sortir de Palestina, va ser empresonada durant un any el 2015 -va ser alliberada el mes de juny de 2016. El juliol de 2017, va tornar a ser empresonada i, actualment, es troba en detenció administrativa.

Segons Addameer, actualment hi ha 65 dones empresonades. Quines són les condicions de vida de les dones palestines a les presons israelianes?

La dona palestina sempre ha estat part de la lluita per l'alliberament a tots els nivells de la resistència, així com de manera interna i a la diàspora. És per això que les dones també han estat subjectes a ser empresonades i patir tortura. Si bé el nombre és menor que en el cas dels homes, podem afirmar que en aquests 50 anys d'ocupació a Cisjordània, més de 10.000 dones han estat empresonades. Pel que fa a les condicions de vida dins de les presons, són les mateixes que tenen els homes, ja que estan sotmeses als mateixos mètodes de tortura, falta de tractament sanitari, les mateixes violacions de drets humans durant el judici i el sistema de transport

d'una presó a l'altra, els mateixos càstigs d'aïllament i la prohibició de rebre visites familiars o de les advocades. L'única diferència és la utilització de registres sense roba, l'assetjament i l'abús sexual durant els interrogatoris. A vegades se'ls ha arribat amenaçar de ser violades o abusar d'elles davant del seu pare, marit i germà.

L'exèrcit israelià utilitza l'assetjament i l'abús sexual com una eina de tortura? Com afecta les dones, això?

L'ocupació israeliana és completament conscient que la societat palestina encara és una societat àrab tradicional. Als anys 70, en alguns casos, utilitzaven la violació. L'exèrcit israelià utilitzava bastons de fusta i ampolles de cristall. Tot i que no va ser utilitzada de manera sistemàtica, sí que tenim alguns casos de presoneres que van sofrir aquestes tortures. Actualment, tenim documentats casos d'assetjament i/o abús sexual. La utilització d'aquests mètodes fa que les dones empresonades s'enfrontin a una situació més difícil quan són alliberades. És per això que la utilització d'aquests mètodes són part del procés d'humiliació i opressió de la societat palestina.

En alguns casos s'ha acusat l'ANP de col·laborar amb l'estat d'Israel en els empresonaments, per la coordinació firmada durant els acords d'Oslo en temes de seguretat. A més, la societat civil ha impulsat la campanya "End the security coordination" per pressionar l'ANP perquè trenqui els acords. Des d'Addameer teniu proves que evidencien aquesta complicitat?

Sabem que hi ha un acord sobre el sistema de seguretat, no és un secret. Però no tenim proves de casos específics. És a dir, no puc afirmar que alguna persona va ser

“ ”

Les condicions de vida dins de les presons són les mateixes que tenen els homes, estan sotmeses als mateixos mètodes de tortura

L'assetjament i l'abús sexual fa que les dones empresonades s'enfrontin a una situació més difícil quan són alliberades

arrestada per l'acord o l'intercanvi d'informació entre l'ANP i l'ocupació israeliana. Nosaltres, a Addameer, mai hem vist documents o proves que evidencin això. Però sabem que existeix perquè en alguns casos hem representat presoners de l'ANP. Aquestes persones, després de ser alliberades per l'organització, són empresonades immediatament per l'exèrcit israelià. Això mostra que l'exèrcit israelià té més informació que s'extreu durant l'interrogatori realitzat per l'ANP. A més, aquestes proves no s'utilitzen en una cort israeliana, ja que es considera una prova real. En alguns casos, les autoritats israelianes, quan no tenen prou informació, utilitzen la detenció administrativa contra les palestines. En d'altres, les palestines alliberades per l'ANP han estat empresonades en una presó israeliana al cap de poc temps, cosa que ens porta a pensar que hi ha una coordinació en seguretat. Però, com deia, no puc aportar cap cas del qual tinguem una evidència física que hagin intercanviat la informació.

A més, l'ANP també és responsable de detencions de persones palestines per les seves afiliacions polítiques. Quines són les condicions de vida dins de les presons de l'ANP?

L'ANP arresta gent per la seva afiliació política, però les condicions de vida a les presons no són comparables a les de les presons israelianes, tant en nombre com en condicions físiques. Per descomptat que l'ANP exerceix la tortura. Aquesta pràctica hauria de ser castigada i abolida sota qualsevol circumstància, perquè res la justifica. Però podem afirmar que l'ANP, des de la signatura del Conveni contra la Tortura el 2007, ha rebaixat el nivell de duresa. La vulneració del Conveni significa una falta greu de les responsabilitats que l'ANP té amb el dret internacional. Per això des d'Addameer continuem investigant i pressionant per posar fi a la tortura i al maltractament dins de les presons.

La situació de les persones palestines a les presons israelianes és de clara vulneració dels drets humans, per això han iniciat vagues de fam diverses vegades. Ens pots explicar quines són les condicions de vida?

Partim de la base que a les presons israelianes el nombre de presos polítics és molt elevat. Actualment, 6.300 persones es troben empresonades, incloent-hi infants. I en moments puntuals s'ha arribat a 10.000 o 11.000. Dins de les presons, totes les palestines pateixen tortures durant el procés d'arrest i interrogatori. Aquest assetjament contra els presos canvia depenent del centre on es troben i després continua a la presó. Allà, els presos estan subjectes a restriccions i vulneracions de drets diàries pel que fa a la sanitat, l'educació, les visites familiars i de les advocades, l'aïllament en cel·les, etcètera. Dins de les presons israelianes s'apliquen càstigs que depenen de si les autoritats de les presons consideren que has fet alguna cosa contra les regles del centre. Llavors, et sentencien a estar sota aïllament o t'obliguen a pagar una fiança quan surts de la presó. Tot i que hi ha diferències entre una presó i una altra, en general, moltes preses no poden rebre visites familiars durant anys. Altres sobreixen malalties cròniques i no reben el tractament adequat. Per exemple, aquelles que pateixen problemes de cor o ronyó i necessiten ser ateses als hospitals, ja que a les clíniques de les presons el material és molt bàsic, només tenen pastilles per al mal de cap. Tampoc hi ha un sistema educatiu per als adults; l'han hagut de desenvolupar els mateixos presos palestins. Tampoc no està permès que es comuniquin amb la família, dins de les presons no hi ha telèfons públics. Totes aquestes restriccions diàries condicionen la vida de les empresonades. És per això que hi ha hagut moltes vagues de fam contínues en els últims anys des de 2010.

Un exemple d'aquestes protestes és la vaga de fam que s'inicià el mes d'abril de 2017 i que va durar 43 dies. Quins n'han estat els resultats?

Desafortunadament, la majoria dels reclams que van

“ ”

Tot i que hi ha diferències entre una presó i una altra, moltes preses no poden rebre visites familiars durant anys

Aquestes restriccions de drets han incentivat la convocatòria de vagues de fam contínues des de 2010

iniciar la vaga de fam a principis d'abril no han estat aplicats per les autoritats israelianes. Quan s'estava discutint la finalització de la vaga de fam, els responsables del sistema penitenciari israelià van prometre que farien millores en les qüestions relatives a la sanitat, l'educació, el menjar i les necessitats diàries de les presoneres, incloent-hi les visites familiars. Però, finalment, això no es va aprovar i les negociacions continuen. D'altra banda, les autoritats israelianes afirmen que les visites familiars no estan sota la seva responsabilitat. La realitat és que l'organització Creu Roja és qui s'encarrega de facilitar-les, però les han anat cancel·lant argumentant que no hi ha recursos econòmics. Tot i això, els presos van estar reclamant al sistema penitenciari que obrissin les visites a tots els membres de la família i deixessin d'utilitzar la seguretat com una excusa per impedir-ho.

Davant d'aquesta falta de compromís per part de les autoritats israelianes, es valora fer més vagues de fam?

Actualment, els presos no poden tornar a realitzar una vaga de fam, ja que el seu estat físic ha quedat molt debilitat després de 43 dies sense menjar ni beure. Tanmateix, si no hi ha una reacció seriosa per part del sistema penitenciari i millora les condicions de vida, es realitzaran

més protestes com aquesta, ja que és l'únic recurs que tenen els presos per exigir a les autoritats israelianes que garanteixin els drets humans de les persones dins de les presons.

Les autoritats israelianes consideren que la vaga de fam trenca les regles de la presó. Les preses que han participat de la protesta han estat reprimides?

Durant la vaga de fam, les autoritats israelianes exerceixen la pressió i el càstig contra els presos. Ho fan a través de la tortura psicològica i física. Una de les tècniques repressives més greus que utilitzen és l'alimentació forçosa, ja que les negligències mèdiques que s'han produït amb aquesta pràctica han ocasionat la mort d'algunes persones. A més, hem vist com l'alliberament dels presos després d'una vaga de fam no garanteix que no pateixi un nou empresonament. Algunes persones, que van realitzar la vaga de fam per tal de ser alliberades, han estat arrestades de nou i tornen a estar sota detenció administrativa. Igual que passa amb els presos alliberats amb intercanvis de presoners i ara es troben empresonats amb condemnes de per vida que tenien abans de 2011, encara que hagin passat ja 25 anys a la presó.

Finalment, els acords que puguin sorgir de les negociacions entre Hamàs i Al-Fatah podrien posar

“ ”

Una de les tècniques repressives més greus que utilitzen és l'alimentació forçosa, una pràctica que ha ocasionat morts

Hamàs i Al-Fatah haurien de ser més seriosos i posar fi a la divisió per millorar les vides diàries de la gent

fi a la coordinació entre l'ANP i l'estat d'Israel? Es traduiria també en un menor nombre de palestines empresonades?

No estic segura de com es desenvoluparan les negociacions entre Hamàs i Al-Fatah, perquè, honestament, després de deu anys la gent està molt escèptica. Aquest tipus d'acord s'ha intentat en el passat i sempre ha fallat. Hamàs i Al-Fatah haurien de ser més seriosos i acabar amb la divisió per tal de millorar les vides diàries de la gent a Cisjordània i Gaza. Els dos partits haurien d'anar cap enrere, desenvolupar de manera real la construcció d'un estat palestí i posar fi a l'ocupació israeliana. Tampoc no puc assegurar que les negociacions afectaran positivament els empresonats perquè també pot dur a la situació contrària. Si l'ocupació israeliana no està d'acord amb el que sorgeixi dels acords, hi haurà una onada de repressió on s'empresonarà més gent. Incloent-hi la gent d'Al-Fatah, que no havia estat amenaçada sistemàticament durant els últims anys. Tanmateix, no només es tracta de la repressió per part de l'exèrcit israelià; qualsevol crítica contra l'ANP pot comportar l'empresonament, especialment amb la nova llei aprovada sobre les xarxes socials. Ara, qualsevol persona pot ser empresonada per fer crítiques polítiques a l'ANP. Per això, la societat civil també està desenvolupant campanyes contra aquesta llei. ●

contrast

L'única via d'acció dels moviments

No-violència: ètica o pragmatisme

Tica Font | @ticafont

Directora de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP)

Hi ha diverses maneres d'entendre i practicar la no-violència, però totes podem agrupar-les en dos blocs: la no-violència ètica i la no-violència pragmàtica.

De manera simple, podem dir que la no-violència ètica cerca canviar les percepcions i les actituds d'un conflicte presentant una visió positiva de l'adversari, a qui tracta amb dignitat. L'objectiu no és la victòria, sinó la cerca d'una solució que contingui les necessitats de les dues parts. No lluita contra les persones, sinó contra les injustícies i contra les estructures injustes. L'objectiu principal és transformar el conflicte de manera que les parts puguin construir un futur conjunt amb convivència. La no-violència ètica pretén conciliar eficàcia i moralitat.

Quant a la no-violència pragmàtica, planteja un mètode de lluita o acció sociopolítica col·lectiva que cerca canvis socials sense la utilització de la violència. Entesa d'aquesta manera, representa tot un conjunt de tècniques com boicots, vagues, desobediència o la no-cooperació que, aplicades amb disciplina per tot un grup, poden ser instruments per a la consecució de determinades finalitats.

Des d'aquesta concepció, l'adversari ha de ser derrotat, atès que no se li pressuposa la qualitat moral de poder arribar a un enteniment o assolir una solució en què les dues parts quedin satisfetes. Així, la no-violència pragmàtica no aspira a transformar la percepció i les actituds en un conflicte, sinó més aviat reequilibrar els poders i forçar els canvis socials mitjançant la pressió de la societat civil. El centre d'atenció, doncs, són les tècniques d'acció no-violentes i l'anàlisi funcional.

Des d'una perspectiva ètica, considerar la no-violència com una sèrie de tècniques d'acció que són *útils* per provocar canvis no és suficient. Restringir la no-violència a la dimensió de la utilitat o l'eficiència pot acabar comportant que sigui instrumentalitzada per raons purament estratègiques -fins i tot els nazis de manera ocasional la van utilitzar-, d'aquí que Gandhi insistís en la diferència entre lluita no-violenta i lluita sense armes.

L'única manera que la no-violència no pugui ser instrumentalitzada és introduint-li un component ètic que inclogui i orienti les accions en la direcció d'aconseguir majors quotes de justícia social i disminuir qualsevol tipus de violència (directa, estructural i cultural). Si no introduïm aquests plantejaments més amplis, potser mai no s'aconseguiran transformacions o canvis que siguin sostenibles.

No hi ha espai per exemplificar la diversitat d'experiències que mostren com l'estratègia de l'ús de la violèn-

cia o la lluita armada no han estat estratègies exitoses. En canvi, els elements que fan que l'estratègia de la no-violència sigui un bon instrument per al canvi social són: (1) aposta per superar els conflictes sense causar patiment a les persones; (2) no hi ha enemics als qui vèncer i derrotar, sinó persones a les quals convèncer; (3) persegueix la consecució d'una societat més justa i igualitària mitjançant mètodes no violents; (4) és un instrument de canvi per a la societat civil, no per a les elits, els poders fàctics o polítics (institucions), ja que el canvi a què aspira ha de ser més democràtic i participatiu; (5) és un mètode de participació social, que amplia i aprofundeix la democràcia; (6) és un mètode essencialment respectuós amb la diversitat cultural; (7) no deshumanitza als oponents, sinó que els atorga dignitat, consciència i capacitat de racionalitat; (7) es basa en l'empatia, el diàleg, la cooperació i la solidaritat.

Dins del gran ventall de concepcions que existeixen sobre la no-violència, cal afirmar que hi ha un element comú en totes elles: la renúncia a l'ús de la violència per fer política. Pot semblar poca cosa, però avui aquesta aposta és subversiva, ja que vivim en un món en què s'admet, tolera i banalitza l'ús de la violència com a motor de canvi polític. ●

socials ha de ser la no-violència?

Els paranys de la "no-violència"

Rolando d'Alessandro

Traductor, intèrpret i activista social

Una prova d'enorme intel·ligència política col·lectiva són les massives mobilitzacions que han marcat el camí cap a la consecució d'una República Catalana els darrers anys. Totes s'han caracteritzat per una assossegada i ferma voluntat de no abandonar el terreny de la protesta pacífica i inclusiva.

Ningú no pot restar indiferent davant la determinació, l'autocontrol i la il·lusió que centenars de milers, milions de persones, han mostrat en les reiterades ocupacions dels carrers i les places de Catalunya o en l'èpica defensa dels col·legis electorals l'1-O.

Tanmateix, seria un greu error reconduir aquesta voluntat col·lectiva de renunciar a l'ús de la força, ni que sigui en defensa pròpia, com la definitiva afirmació d'una mal anomenada *cultura de la no-violència*.

En efecte, "la gent" sap escollir les eines de lluita que considera més adequades en cada moment: les vagues generals, el 15-M i Encerclen el Parlament, Can Vies, les lluites estudiantils, les dels miners i molts altres episodis de resposta popular a la injustícia mostren la capacitat d'adoptar un ventall d'actuacions ampli, i sempre proporcional, de capteniments adequats per a l'assoliment dels objectius buscats.

Tot i reconèixer i defensar la sensatesa de l'actual capteniment en la lluita per la república, no podem obviar, doncs, unes quantes reflexions.

La no-violència no assegura la victòria en una lluita, fora de l'àmbit simbòlic (d'enorme importància, això sí),

de la protesta i l'autoafirmació, tal com es va veure amb el 15-M, derrotat per la força policial, administrativa i judicial.

Tampoc no evita que hi hagi brutalitat i danys a les persones, com demostren les gairebé 1.000 ferides l'1-O, les detencions de càrrecs i representants d'associacions, i les provocacions i agressions per part de grups ultres emparats en la complicitat policial. Ni impedeix que s'instal·li en la societat un culte a la força armada, a través de la quasi divinització del cos dels mossos d'esquadra, autor de nombrosos episodis de repressió de lluites socials i laborals en les últimes dècades.

La manca de formació en pràctiques autènticament gandhianes comporta, a més, exposició a riscos excessius de persones no preparades -ni físicament ni emocionalment- per a les agressions. Ni evita que l'enemic empri l'arma de la criminalització mitjançant el recurs, ja normalitzat, a la deformació semàntica (equiparació de violència i il·legalitat; associació entre mobilització de massa, coacció i violència) o a la simple mentida.

D'altra banda, una exaltació no matisada de la resistència passiva afecta -a vegades- la mateixa percepció del conflicte, vist no ja com a lluita entre interessos oposats (de classe, socials, nacionals) amb la seva lògica de relació de forces, sinó com a confrontació simbòlica entre visions diferents i equiparables.

Aquest enfocament pot dur a renunciar a pràctiques, també exemptes de violència però incisives, com el boicot actiu, les ocupacions de massa o les interrupcions de la producció, per no parlar del sabotatge -històrica forma de lluita popular àmpliament demonitzada discursivament i legalment a les nostres democràcies capitalistes. O, fins i tot, a renegar del principi d'autodefensa, irrenunciable en els casos d'atacs, com els protagonitzats pel *matonisme* neofeixista, a la integritat física de les persones.

Pot portar inclús a la negació implícita de la condició de represaliades polítiques a totes les perseguïdes penalment, empresonades, multades o apallissades per la reivindicació de drets i llibertats o en defensa del territori, que no puguin catalogar-se sota l'etiqueta de "no-violentes".

La no-violència no elimina la violència ni és garantia de victòria. Ni en el conflicte concret que oposa poble i estat; ni en les relacions socials, on se n'atorga l'exclusiva als cossos armats professionals; ni en la confrontació de classe, on s'accepta com a "natural" -tot i que rebutjable- el seu exercici per part del poder. El que sí que pot fer, si es dogmatitza, és reduir la força i la capacitat d'iniciativa dels moviments. ●

pàgina oberta

Interpol a la caça d'opositors polítics

Les detencions del periodista Hamza Yalçin i l'escriptor Dogan Akhanli, tots dos d'origen turc, posen sobre la taula la vulneració de drets fonamentals per part dels organismes internacionals de coordinació policial

Javier Oriden | @javier_oliden
Periodista

La indiscriminada onada de repressió turca va arribar el passat mes agost a l'Estat espanyol a través de la Interpol. Les detencions de Hamza Yalçin i de Dogan Akhanli van despertar crítiques des de diversos àmbits oficials, entre professionals de la premsa i organitzacions en defensa dels drets humans. Tots dos són d'origen turc i van haver d'esperar durant dos i tres mesos respectivament que l'Estat espanyol els denegues, finalment, l'extradició. El primer és un periodista i activista amb nacionalitat sueca, que fa vint anys que viu fora de Turquia i que advoca per la unió de totes les esquerres amb el moviment kurd i amb sectors del kemalisme. El segon és un escriptor amb nacionalitat alemanya, que no trepitja el seu país d'origen des de 2010 i que denuncia públicament qüestions relacionades amb el genocidi armeni. Ambdós van passar anys a la presó a Turquia, i aquest agost estaven passant les vacances a l'Estat espanyol quan la Policia Nacional espanyola els va detenir. Amb Dogan Akhanli fins i tot es van prendre la molèstia d'anar-lo a buscar a l'hotel, però el jutge Fernando Andreu el va posar en llibertat provisional. A Hamza Yamçil li va anar pitjor, ja que el jutge Ismael Moreno el va enviar a la presó, on va estar-se uns dos mesos. Moreno no va voler contextualitzar el cas dins de la llarga onada de repressió que assota les veus crítiques amb el govern turc, campió mundial a tancar periodistes durant l'última dècada.

Però l'estupor que això va causar no se circumscriu només a la ferocitat del govern turc o la predisposició de la Policia i l'Audiència Nacional es-

panyoles a col·laborar. També xoca que institucions internacionals com la Interpol s'involucrin en casos de persecució política. No obstant això, no és la primera vegada que les crítiques recauen sobre la Interpol, que des de fa pocs anys s'ha avingut a un procés de reforma, vista la manera abusiva amb què alguns dels seus països membres l'empren.

La Interpol està formada per 190 països, molts d'ells amb règims dictatorials o poc amics de la discrepància política. Opera mitjançant un sistema d'alertes internacionals, és a dir, un dels seus països membres sol·licita que es publiqui una alerta contra una persona determinada i llavors la Interpol s'encarrega que les policies nacionals de tots els països membres n'estiguin informades. La constitució de la Interpol prohibeix que s'emetin alertes per motius polítics, militars, religiosos o racials, i l'organització es compromet a comprovar que això es respecta en cada sol·licitud. Però l'alt nombre de casos en què això succeeix ha posat en dubte aquest compromís. La veritat és que al final sembla que la Interpol no s'assegura tant com hauria de fer de si les peticions estan justificades o no. També crida l'atenció que les peticions abusives sovint venen dels mateixos països. Alguns dels líders a abusar de la Interpol són Rússia, Ucraïna, el Kazakhstan o Turquia.

La iniciativa per a la reforma de la Interpol la van tenir el 2013 algunes ONG

/ ZULEMA GALEANO

de drets humans com Open Dialog Foundation o Free Trials. Aquestes organitzacions van començar a preparar xerrades i seminaris, fins que van aconseguir involucrar alguns organismes oficials com l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) o l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa. Al principi, la Interpol va dir que no necessitava cap reforma, però fa dos anys es va avenir a escoltar-los. I a poc a poc van començar alguns canvis que encara no estan consolidats.

Una de les coses que més se li recrimina a la Interpol és que publica alertes contra persones que han rebut l'estatus de refugiades polítiques. Aquestes persones tampoc no tenen la possibilitat de saber que existeix una alerta contra elles, perquè els avisos solen ser secrets. Aysen Furhoff i Halis Aydogan van fugir de Turquia perquè se'ls acusava de separatisme. Suècia i França van reconèixer la naturalesa po-

lítica del cas i els van oferir asil polític i ciutadania, però no els va servir de gaire, perquè la Interpol va acceptar publicar igualment una notificació vermella, que els va caçar durant un viatge a Geòrgia i els va fer passar diversos mesos en presó preventiva. Les notificacions vermelles sempre són peticions d'arrest amb vista a l'extradició al país que els cerca, i encara que l'extradició no acabi concedint-se, les víctimes acaben passant un període considerable entre reixes. Una vegada alliberades no hi ha cap garantia que l'alerta sigui retirada, o que el país que els busca no torni a sol·licitar la seva publicació, de manera que les víctimes es veuen impossibilitades sovint a viatjar, obrir un compte bancari o senzillament trobar feina. L'activista pels drets civils txetxè Akhmed Zakaev va ser detingut en tres països: Polònia, Dinamarca i Gran Bretanya. Però com podia defensar-se d'aquestes detencions contínues? No hi ha tribunals als quals recórrer, i només és possible presentar una al·legació davant la Comissió per al Control de la Informació (CCF) de la mateixa Interpol. Aquesta és una clau de la reforma.

La CCF té una oficina de sol·licituds, on es valora la possible modificació de la informació. Està formada per cinc membres que actualment provenen de l'Argentina, Rússia, Ucraïna, Angola i Moldàvia. És a dir, l'Argentina al costat de tres dels

països més abusadors i un altre qualificat de "no lliure" per l'associació Freedom House. El problema continua perquè s'espera que els membres de la CCF actuïn amb independència de criteri. Però com que actualment la seva candidatura és proposada pels mateixos països, aquests poden respondre perfectament als interessos dels seus governs.

Un dels casos més emblemàtics d'ús abusiu de la Interpol és el del Kazakhstan i el banc BTA, que estava controlat per un opositor. El Kazakhstan es va dedicar a perseguir la cúpula opositora amb acusacions de malversació de fons. Com que els països on van anar trobant refugi evitaven extraditar-los, el Kazakhstan va moure fils amb Rússia i Ucraïna, i van ser aquests països els qui van acabar sol·licitant la publicació de noves alertes contra ells.

Una de les reformes que es proposen per evitar aquests casos d'abús és que els processos on es contrasta la informació de la Interpol no estiguin només en mans de personal provinent de cossos policials, sinó que siguin més plurals i incloguin membres de la societat civil i amb experiència en la salvaguarda dels drets humans. També s'espera que es penalitzi els països més abusadors a l'hora d'optar a posicions clau, i que alhora es vegin forçats a augmentar la seva aportació al pressupost de la Interpol, ja que la sol·licitud de notificacions vermelles s'ha multiplicat per deu en els últims anys, cosa que fa difícil contrastar-ne la veracitat.

Les ONG que van impulsar el procés de reforma aplaudeixen que la Interpol l'hagi començat, però no volen que es quedi a mig fer. ●

“

Les persones afectades no tenen la possibilitat de saber que existeix una alerta contra elles, perquè els avisos solen ser secrets

Llavors locals de resiliència

Trobada de Cardedeu en Transició per parlar del pic del petroli

El Moviment de Transició aglutina una xarxa de pobles i iniciatives locals que proposen respostes col·lectives i sostenibles als problemes derivats del capitalisme global

Esther Bermejo | @estherbm82

Reducir el consum energètic, conrear els aliments propis, enfortir l'economia local i reforçar els vincles socials per forjar comunitats resilents davant la crisi que produirà l'esgotament dels combustibles fòssils. No hi ha un model únic ni una metodologia concreta, però aquest és, a grans trets, el pla d'acció que comparteixen un gran nombre d'iniciatives que han sorgit a tot el món sota la marca Moviment de Transició. Nascut el 2006 a la petita localitat de Totnes, al sud d'Anglaterra, s'ha anat estenent fins a tenir presència en més de 50 països, dibuixant una xarxa amb nodes locals de morfologies ben diferents. Des de petits grups de veïnes que impulsen un hort social fins a ciutats on l'administració i la ciutadania han treballat conjuntament per canviar el model energètic. No hi ha un sol patró, però sí que uneix totes aquestes iniciatives autònomes la idea que és col·lectivament i des de l'organització local com es poden trobar les millors respos-

tes als problemes que estan convençuts que haurem d'afrontar.

“Hem de generar comunitat com a mecanisme de defensa davant les dificultats que es preveuen”, afirma Oriol Guinart. Ell forma part del grup promotor de Granollers en Transició, que amb cinc anys de vida és un dels col·lectius més consolidats de Catalunya, on actualment hi ha entre deu i quinze municipis que estan portant a terme projectes en aquesta línia. En general, les persones impulsores d'aquests experiments socials han estat o estan vinculades a altres moviments de base, i, després de participar durant anys de lluites més reactives, s'han sentit atretes per la visió constructiva de les Transicions. “M'agrada l'analogia que si els altres moviments són un martell, aquest pot ser una clau anglesa”, explica Guinart, tot subratllant l'esforç que fan per mantenir sempre el caràcter propositiu en tot el que fan. Noa Cando, membre de l'incipient Molins de Rei en Transició, explica que el seu grup pro- »

» motor s'ha creat amb persones de trajectòria activista que es van conèixer en una xerrada sobre decreixement i van decidir començar a treballar pel canvi. “No volíem ser un grup ecologista, dels que la gent identifica com els que et diuen que fas les coses malament. Ens interessava més l'acció”, recorda.

Precisament, el fet que els membres d'aquestes iniciatives participin en altres col·lectius ha facilitat una altra de les característiques de les Transicions, que és la de vincular-se a actors que ja treballen en el territori en projectes que persegueixen els mateixos objectius. “No volem ser un grup més, sinó fer xarxa”, assegura Cando. A la capital del Vallès Oriental, el moviment de transició col·labora des de fa temps amb projectes de col·lectius que també creuen que es pot canviar el món des de l'acció local, com Granollers Pedala, que promou la ciclomotilitat urbana; el Casal del Mestre de Granollers, un moviment per a la renovació pedagògica amb qui volen crear un grup d'Educació en Transició; la Xarxa d'Escoles Hortolanes del Vallès, que integra els centres educatius que treballen un hort escolar, o l'associació cultural Anònims, amb qui han organitzat dues edicions del Cicle Cinema en Transició.

El primer pas de la majoria de grups sol ser el de la sensibilització sobre els problemes que cal afrontar i la difusió entre el veïnat de la necessitat de la Transició per tal d'implicar-los. A Molins de Rei, on el grup es va crear el gener d'aquest any, es troben encara en aquesta fase de conscienciació, organitzant xerrades i projeccions de documentals, tot i que ja han engegat algun projecte. Guinart, en canvi, recorda des de la distància com van finalitzar el que anomenen “l'any menys 1” amb una xerrada que va servir de *posada de llarg*. Tancada aquesta primera fase, els moviments posen el fil a l'agulla per transformar la realitat, però la conscienciació i la difusió es mantenen permanentment com una peça clau per mantenir viva i fer créixer la iniciativa.

L'agricultura, des dels valors de la sobirania alimentària, és un dels eixos d'actuació primordials del Moviment de Transició. Això es manifesta en el fet que la majoria d'iniciatives aposten de bon principi per posar en marxa cooperatives de consum i horts comunitaris. En el cas de Granollers, el mateix moviment va partir de la cooperativa La Magrana Vallesana i, des de fa tres anys, a més, disposen d'un hort que han creat en un solar cedit per l'Ajuntament. Allà han conreat varietats

Granollers en transició va celebrar el seu tercer aniversari

antigues, que han pogut recuperar gràcies al Banc de Llavors del Vallès Oriental, i se senten satisfetes que les veïnes puguin conèixer i acostumar-se a menjar verdures i hortalisses autòctones. Quan van començar, només dues persones tenien coneixements sobre horticultura, però

ara són moltes mans les que cada dissabte treballen aquest tros de terra enmig de la ciutat.

Treballar en xarxa i compartir sabers

La transmissió de sabers esdevé, doncs, una peça clau en l'apoderament de les persones que decideixen posar en marxa la Transició, ja que la majoria no provenen dels àmbits en què volen incidir. En aquest sentit, en alguns països s'han creat xarxes en àmbits estatals que permeten l'intercanvi

de coneixements i experiències entre les diferents comunitats que participen del moviment. A l'Estat espanyol, l'any 2013 es va crear Red de Transición, que,

tal com explica la seva coordinadora, Ana Huertas, “ofereix eines i posa en contacte els col·lectius de base” per ajudar-los a “ser capaços d'adaptar-se a allò que sigui que passi”. Entre els projectes de l'associació que encara es troben en fase pilot hi ha Municipis en Transició, que pretén investigar com es poden construir ponts entre les institucions locals i els moviments de base per impulsar la transformació ecosocial.

Huertas afirma que, en els darrers dos anys, han trobat bastants ajuntaments interessats a treballar la qüestió de la sostenibilitat i que alguns els han preguntat com es fa la Transició. “No podem dir que l'estiguin portant a terme, però sí que hi ha governs locals que estan desenvolupant projectes en la línia del moviment”, explica. D'altra banda, assenyala que en alguns municipis petites persones vinculades a la Transició han entrat a formar part dels equips de govern mitjançant les can-

didatures d'unitat popular. A Catalunya, aquest seria el cas d'Argelaguer, on Oriol Mascaró, actual regidor de Medi Ambient i un dels membres del moviment de base que es va crear el 2011, explica com han intentat tirar endavant alguns dels propòsits que tenien des de l'Ajuntament:

“Hem anat introduint mesures a poc a poc perquè aquestes idees vagin permeabilitzant en la població, ja que no tothom les comparteix encara”. Malgrat les dificultats que assegura que troben, estan posant en marxa una plataforma de participació ciutadana per tal que el poble esdevingui una comunitat resilient que incorpori algunes de les iniciatives del moviment.

Reptes de futur

Des dels mateixos grups s'admet que incidir sobre alguns aspectes cabdals de la Transició, com el del canvi de model energètic, és molt difícil si no hi ha implicació de l'administració pública. És precisament en

L'agricultura, des dels valors de la sobirania alimentària, és un dels eixos primordials

Han conreat varietats antigues, que han recuperat gràcies al Banc de Llavors del Vallès Oriental

La transmissió de sabers esdevé una peça clau en l'apoderament de les persones

Han creat xarxes en àmbits estatals que permeten l'intercanvi de coneixements i experiències

Hort veïnal en una plaça de Cardedeu

El grup local de Molins de Rei es va crear el gener de 2017

l'àmbit de la generació d'energies renovables i de la sensibilització per a la reducció del consum d'energia que la coordinadora Red de Transició assegura que alguns ajuntaments estan fent una tasca millor. "Ens trobem que molt sovint tenen un programa tècnicament molt bo, però els falla el vessant d'involucrar la societat, i nosaltres els podem oferir molt en aquest sentit, perquè som un moviment de base", exposa. A Catalunya, alguns dels municipis amb els quals estan treballant en la transició energètica són Rubí i, més recentment i inspirat en el primer, Viladecans.

Al municipi vallesà, el 2010 van posar en marxa l'estratègia Rubí Brilla. A partir de les dades que van obtenir amb una diagnosi sobre el consum energètic

de tota la població, van dissenyar una metodologia pròpia de la qual se senten molt orgulloses, tal com relata Marta

Morera, la responsable tècnica del programa: "Vam dissenyar el nostre propi pla, que consistia a aplicar, el primer any, les mesures que, sense inversió, generessin un estalvi energètic. Amb part d'aquest estalvi, adoptar les que sí que en requereixen però que tenien un retorn inferior a un any i, el tercer any, aplicar les mesures més costoses". Aquesta metodologia, que van començar a implementar a les dependències municipals, la van traslladar després

a les principals indústries i a les escoles, on van posar en marxa el projecte 50/50. Segons Morera, amb aquesta iniciativa que ha implicat mestres, estudi-

ants i famílies, la meitat de l'estalvi que aconseguix cada centre se li retorna en forma de subvenció directa i l'altra meitat s'inverteix en mesures de millora de l'eficiència energètica. La responsable tècnica de Rubí Brilla explica que també han involucrat el comerç local en aquesta transició, ajudant-los a ser més sostenibles i creant un distintiu que permeti a la ciutadania consumir seguint criteris ambientals.

Si per a les transformacions impulsades des de les institucions el més difícil és aconseguir adhesió social, per als moviments de base ho és mantenir la il·lusió dels membres malgrat les dificultats. En general, els col·lectius destaquen la importància de la comunicació i l'autocura per mantenir les

iniciatives en el temps. Guinart, des de Granollers, assenyalava com a imprescindible "celebrar els aniversaris i qualsevol petit èxit, perquè això fa que la gent continuï".

Noa Cando vol posar en relleu l'ecofeminisme que practiquen a Molins de Rei, i assenyalava la necessitat d'oferir espais *family friendly* per afavorir la participació de tothom i que ningú no es despenge del moviment per haver de tenir cura dels éssers estimats. Des de la perspectiva més general que li ofereix la Red de Transició, Huertas assegura que "la tendència és ascendent" i augura una implicació creixent, ja que les persones "no només veuen que hi ha alguna cosa que no funciona, sinó que veuen que hi ha gent que ja està treballant en coses diferents". ●

Treballen en l'àmbit de la generació d'energies renovables i de la sensibilització

Van implementar la metodologia en dependències municipals, indústries i escoles

La meitat de l'estalvi que aconseguix cada centre se li retorna en forma de subvenció

Els col·lectius destaquen la importància de la comunicació i l'autocura a mitjà termini

KOBANE, EL PAISATGE DESPRÉS DE LA BATALLA

La ciutat es recupera de les ferides humanes i materials produïdes per la guerra malgrat la manca de mitjans i suports internacionals

Orsola Casagrande | @orsola23
J.M. Arrugaeta

La defensa de Kobane davant Estat Islàmic (EI), protagonitzada per les organitzacions kurdes d'auto-defensa, va ocupar les portades informatives fa gairebé tres anys. Avui, que amb prou feines se'n parla, cal preguntar-se quin escenari ha quedat després de la batalla i quin ha estat el destí de les supervivents. Com es pot reconstruir la vida enmig de la ruïna i el dol? Quina és la responsabilitat de la comunitat internacional envers les persones que han sofert la guerra i les seves terribles conseqüències?

L'estratègica batalla en aquesta ciutat de Rojava, al Kurdistan siriana, va tenir lloc entre el 15 de setembre de 2014 i el 27 de gener de 2015, quan va ser oficialment alliberada. La derrota de les forces d'EI en el seu intent de conquerir la ciutat va tenir com a conseqüència la pèrdua de la iniciativa militar de l'autodenominat califat islàmic. Després de Kobane, va començar el declivi de l'organització amb la pèrdua de Fallujah i Mossul, a l'Iraq, fins a arribar al recent alliberament de Raqqa, la capital *de facto* d'EI, per part de les Forces Democràtiques de Síria, una coalició de milícies kurdes, àrabs i aramees opositores al govern de Damasc.

Rojin Mohammed Ali i Ibrahim Haj Khalil són coalcaldes de Kobane. Comparteixen aquesta responsabilitat d'acord amb el sistema d'autogovern democràtic instaurat a la regió autònoma, que estableix que els càrrecs de direcció han de ser ocupats conjuntament per un home i una dona. Rojin va néixer el 1992 a la mateixa ciutat de Kobane, i abans de la guerra era estudiant de topografia. Ibrahim va néixer el 1982, i abans del conflicte treballava a la Comissió d'Energia Atòmica siriana.

"El que més es necessita per poder garantir l'auto-suficiència -diu Rojin- és, segons l'ordre de prioritats: electricitat, aigua, un sistema recollidor de residus, carreteres, materials de construcció, maquinàries, coneixement tècnic i suport material i econòmic".

L'educació, en risc

La ministra d'Educació, una altra dona jove, la professora Nisrin Kenan, de només 27 anys, confirma que les

escoles, tant a la ciutat com als pobles que l'envolten, van resultar molt danyades: "La batalla va destruir gairebé totes les escoles de Kobane. Abans dels combats, a la ciutat hi havia divuit escoles. Fins ara n'hem pogut reformar i reobrir un total de dotze".

Per les 15.000 alumnes de la ciutat, són poques aules. "Tenim entre 35 i 40 estudiants per classe -relata la Ministra. Som conscients que això no garanteix un bon nivell educatiu, perquè les classes haurien de ser d'uns quinze alumnes". El nombre de docents tampoc no ho permet, explica: "Els professors a la zona urbana són uns 500".

Una dura realitat a la qual cal sumar la dels pobles de la zona, amb una població superior a la de la ciutat. Als voltants de Kobane, hi ha 660 pobles i llogarets. La majoria de les escoles que existien abans de la guerra van ser cremades i destruïdes. "Fins ara -ens diu Kenan- hem pogut visitar uns 400 pobles, i hi hem obert escoles en la mesura de les possibilitats actuals. A les àrees rurals, el nombre d'alumnes és de 28.662 i comptem amb 1.412 professors. Moltes d'aquestes escoles funcionen, en realitat, en tendes de campanya i espais provisionals. La nostra administració encara no ha aconseguit tenir una escola a cada poble".

Bona part d'allò que s'ha pogut fer fins ara, comenta Rojin Mohammed, ha estat gràcies al compromís i la participació de la ciutadania, que s'ha fet seu el sistema d'autogovern i s'ha posat al servei de la ciutat i les seves noves institucions. Més del 70% de la població de Kobane i els seus voltants, que havia estat desplaçada, ha tornat a la ciutat i treballa en la seva reconstrucció. "La societat -explica Ibrahim- comparteix els problemes i les solucions en el marc de reunions comunitàries, on es prenen les decisions".

En aquest sentit, malgrat les promeses de suport llançades per la comunitat internacional, totes les persones entrevistades coincideixen que les ajudes internacionals per a la reconstrucció de la ciutat no han arribat. La ministra Nisrin Kenan afegeix: "Els governs i les organitzacions de drets humans haurien de materialitzar

Després de perdre Kobane, va començar el declivi d'Estat Islàmic amb la pèrdua de Fallujah i Mossul, a l'Iraq

Més del 70% de la població de Kobane i els seus voltants ha tornat a la ciutat i treballa en la seva reconstrucció

Una de les sales de la biblioteca Rodi U Perwin de Kobane / ORSOLA CASAGRANDE

les promeses d'ajuda que ens van fer. Com més suport rebem, més ràpid la ciutat i els seus habitants podran tornar a tenir una vida normal, i els nens d'aquesta nació podran escriure la història de la resistència de Kobane, i ensenyar al món com es pot derrotar l'EI, alguna cosa en què molts han fracassat. La ciutat es va sacrificar a si mateixa per bé de la humanitat i va aconseguir la victòria amb la sang de moltes de les seves filles i fills”.

Reconstrucció amb rostre

Persones amb noms i cognoms. Totes les ciutadanes de Kobane tenen una història personal de terror, mort, pèrdues, resistència, llàgrimes i determinació. La família d'Ednan Hesen és una de les moltes que gairebé van ser exterminades per Estat Islàmic, durant una incursió de càstig a la població el 25 de juny de 2015, cinc mesos després de l'alliberament. “Va ser una operació ben planificada. Mentre dues brigades islamistes atacaven la ciutat des del sud, una tercera va penetrar a la ciutat des de territori turc, davant la passivitat de les seves autoritats, i van assassinar, casa a casa, almenys 288 civils”, recorda.

Els extremistes, disfressats amb uniformes de les milícies kurdes, van arribar també a la casa d'Ednan. En aquella massacre, van ser assassinades a sang freda la seva mare; la seva germana Gulistan; el seu germà gran, Ehmed, i la seva dona, Rihane; un altre germà, en Rodi, i la seva dona, Perwin, recentment casats; els seus oncles, Mistefa Hemo i Gule Evdisu, i els seus cosins Osman i Ahmed. “Les meves germanes Cihan i Berivan estaven allà, però van poder amagar-se i salvar-se. Van ser testimonis de com la nostra mare, germanes i germans eren massacrats pels bàrbars”.

En realitat, el full de ruta de dolors i pèrdues d'Ednan havia començat molt abans, amb la seva germana Sirin, durant l'inici de la defensa de Kobane. Sirin s'havia incorporat a la línia del front i Ednan hi parlava diàriament. “El 30 de setembre, la vaig trucar i em va contestar un membre del Daesh: ‘Hem executat la teva germana i, si vols veure-la, avui compartirem la seva foto a Facebook’,

va dir. Em vaig quedar glaçat. El meu cervell es va aturar, no sabia què fer”. Efectivament, el comandament de la milícia de les Unitats Kurdes de Protecció Popular (YPG) li va confirmar la terrible notícia. “Vam trobar el seu cos vuit mesos després de la batalla, en un poble proper a la ciutat. Vam poder reconèixer-la pel que quedava de la seva roba”. El seu pare també va morir poc després, com a conseqüència d'un atac amb explosius en contra de la seu de la Creu Roja Kurda.

Els llibres com a cura

Ara, Ednan i les dues germanes supervivents han reobert la seva casa natal, transformada en una biblioteca. Les preguntes resulten gairebé obligades: què hi fa un espai cultural, en una ciutat que s'aixeca de les ruïnes? Quin paper poden jugar els llibres enmig de tant dolor i necessitats materials? Les seves paraules remetent al dolor i la pèrdua viscuts, però contenen en si mateixes la voluntat de convertir aquells records en llavors de vida: “La meva mare i el meu pare estimaven la seva terra i havien convertit casa seva en un lloc obert als hostes. Tothom podia quedar-s'hi, menjar-hi o reunir-s'hi. Després de la massacre vaig retornar per enterrar-hi la meva família. Em vaig adonar de la fragilitat psicològica de les meves germanes, no podien tornar a la casa plena de sang i molt menys viure-hi. En Rodi i la Perwin, que portaven casats tot just 20 dies quan van ser assassinats, somiaven a obrir una biblioteca a la seva casa comuna. Jo, a més, no volia que la casa de la meva mare es tanqués. Per això, vaig decidir convertir la casa, dels recentment casats i de la meva mare, en una biblioteca”.

Enmig de tant dolor contingut, amb un somriure als llavis, Ednan defensa el seu amor pels llibres i el seu valor en la reconstrucció humana de la ciutat: “He experimentat la solitud moltes vegades en la meva vida, els amics que em van treure d'aquesta solitud són els llibres. Podem comprendre'ns millor els uns als altres a través de la literatura i la cultura”.

Una manera de reivindicar també la llengua kurda i la seva cultura, prohibides durant dècades abans de l'inici

de la revolució a Rojava. “Parlar i escriure en kurd era considerat un crim pel règim del Ba'ath. Moltes persones van ser detingudes, torturades i van perdre la seva vida per això”. Avui, diu Ednan, “aquesta situació ha canviat molt, després de la Revolució, gràcies a les institucions que cultiven i normalitzen l'ús del kurd. Avui existeixen escoles en kurd i acadèmies”.

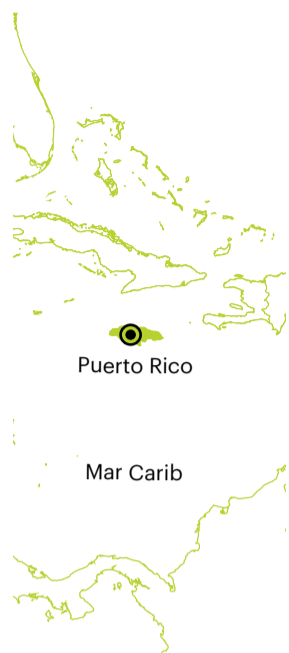
No es pot donar per acabada aquesta crònica sense recuperar una de les preguntes inicials: Què va ser de les supervivents de Kobane i com se les pot ajudar? Les notícies i imatges de les guerres ocupen titulars arreu del món; les informacions i les solidaritats en la reconstrucció de la vida i la convivència democràtica haurien, també, d'ocupar primeres pàgines. ●

Les preguntes resulten obligades: què hi fa un espai cultural, en una ciutat que s'aixeca de les ruïnes?

Amb un somriure als llavis, Ednan defensa el seu amor pels llibres i el seu valor en la reconstrucció humana de la ciutat

PUERTO RICO, UNA CRISI QUE COMENÇA MOLT ABANS DE L'HURACÀ

La pertorbació tropical Maria ha fet palesa la crisi i la situació desesperada de l'illa, que té un deute de 74.800 milions de dòlars

Diana Gener | @Dianagener
Nova York

El 20 de setembre, l'huracà Maria, de categoria 5, arribava a Puerto Rico i amb tota la seva força devastava la petita illa caribenya. La intensa pertorbació tropical -amb vents sostinguts de fins a 300 km/h- va destrossar cases, la majoria d'infraestructures del país i va inundar els carrers. Dues setmanes abans, el nord de l'illa ja havia patit l'impacte de l'huracà Irma, de categoria 4, que havia causat danys sobretot en les instal·lacions elèctriques del país, especialment sensibles i fràgils. Però l'arribada de Maria va rematar el desastre.

Un mes i mig després del pas de l'huracà, el 80% de l'illa segueix sense electricitat i centenars de milers de persones no tenen aigua potable. La tempesta va deixar 51 morts, una xifra que també va resultar difícil de concretar, ja que es va inundar el cementiri de Lares i una vintena de cossos van sortir a l'exterior, i van causar un greu problema de contaminació d'aigües, amb les consegüents malalties. També s'han donat casos de defuncions durant el posthuracà per la falta d'energia

o provisions als hospitals. Aquestes víctimes no estan comptabilitzades.

La situació és molt diferent a les zones rurals que a la ciutat. Mentre que a la capital, San Juan, ha anat arribant l'ajuda, a les àrees rurals, les seves habitants s'han organitzat en brigades i xarxes ciutadanes per obrir camins i fer arribar el que es necessita a les comunitats més aïllades.

El govern estatunidenc va desplegar l'exèrcit a tot el territori de Puerto Rico. L'illa és un estat lliure associat als Estats Units, un territori no incorporat amb estructures d'autogovern però sota sobirania estatunidenc.

Ajuda que no arriba

La gent porto-riquenya que viu fora de l'illa, als Estats Units, es va mobilitzar des del primer dia per enviar ajuda -menjar, provisions i aigua- a les seves compatriotes, però moltes es van trobar amb la sorpresa que les remeses que havien enviat a familiars o amistats no arribaven. L'ajuda es trobava, en molts casos, retinguda als ports d'entrada del país.

Herman Vázquez, president de la Unió de Transports de Puerto Rico, en culpa la FEMA, l'agència del govern federal estatunidenc que es dedica a realitzar tasques d'ajuda i d'emergència en situacions crítiques. Des del primer moment, l'agència va prendre el control de totes les ajudes que arriben a Puerto Rico. També es va bloquejar l'ajuda que volien enviar Cuba i Veneçuela.

La FEMA ha estat molt criticada per la gestió del repartiment de provisions, especialment perquè molta de l'ajuda que ha arribat a l'illa no s'ha repartit. Des de l'agència es defensen assegurant que molts dels paquets són de cadenes de distribució comercial i que en cap cas són ajuda humanitària. També ha atribuït la lentitud en la distribució de l'ajuda al mal estat de les carreteres i a la falta de camions per transportar-la.

Herman Vázquez, qui va patir de primera mà els dos huracans i el posthuracà, no ho veu així. Vázquez va viatjar a Washington per reunir-se amb legisladores i demanar-los la seva intercessió amb la FEMA per a l'alliberament de les provisions: "Si no intervenen, utilitzarem el poder que tenim amb els camions i demostrarem al govern que sí que es poden fer arribar les provisions."

María Heyaca comparteix les crítiques de Vázquez. Aquesta professora del Departament de Sociologia de

Lehman College és també cofundadora del col·lectiu Popol Wuj Itinerante, una organització que està coordinant l'ajuda humanitària a les zones rurals. "Hi ha milers de quilos de menjar retinguts al port de San Juan que la gent ha recollit a Florida o altres estats. Es diu que els aliments no poden sortir perquè no hi ha xarxes de distribució; però és estrany que parlin de problemes d'infraestructures si Puerto Rico és una illa molt petita, fàcil de controlar i, a més, en aquests moments l'exèrcit l'ocupa. Es veuen els helicòpters des de les platges de San Juan. Com és, doncs, que no poden portar menjar a les comunitats? Si fins i tot periodistes, xarxes de ciutadanes i militants han pogut arribar a aquestes comunitats, que no em diguin que el govern dels Estats Units i l'exèrcit no hi han pogut arribar! Potser és que no hi han volgut arribar", es queixa Heyaca.

Puerto Rico depèn de les importacions que arriben per mar i es transporten per terra. Les persones de l'illa sospiten que hi ha algun altre interès darrere de la mala gestió de la distribució de l'ajuda.

La gestió del posthuracà Maria ha estat polèmica des del primer moment. A l'illa s'aplica la Llei Jones, una llei marítima de fa quasi cent anys que obliga qualsevol vaixell que hagi d'entrar a Puerto Rico a parar primer a un port dels Estats Units. En aquest port, el vaixell paga uns impostos que encariran el producte final que comprà la ciutadania. Al principi, el president Trump va ser molt criticat per no suspendre la Llei Jones i, finalment, el dia 28 de setembre va donar l'ordre de suspendre-la, vuit dies després de l'huracà. La llei alienta els esforços de l'ajuda d'emergència. La suspensió, però, tenia una vigència de deu dies. El 8 d'octubre es tornava a imposar la Llei Jones pels vaixells que anaven a Puerto Rico.

La Grècia del Carib

L'huracà Maria ha fet visible una crisi que va començar a Puerto Rico molt abans del 20 de setembre. El 2006 el país entrava en una crisi econòmica de la qual encara no n'ha sortit. L'illa arrossega un deute de 74.800 milions de dòlars, i 49.000 milions del sistema de pensions. Quasi la meitat del deute -33.500 milions de dòlars- són interessos. A Puerto Rico se la coneix com la Grècia del Carib. El mes de maig, Puerto Rico anunciava que feia fallida.

Durant deu anys el país ha patit la imposició de dures mesures d'austeritat i s'han retallat més d'un 25% de

Un mes i mig després, el 80% de l'illa segueix sense electricitat i milers de persones no tenen aigua potable

La comunitat porto-riquenya que viu fora de l'illa es va mobilitzar des del primer dia per enviar-hi ajuda

Destrució de l'huracà Maria en passar per Puerto Rico

llocs de treball públics. “El govern va retirar els beneficis als treballadors i l'assegurança mèdica, a la vegada que va implementar un pla de rebaixa d'hores salarials”, explica Herman Vázquez.

Per intentar reduir la despesa pública i assegurar-se que l'illa pagaria el seu deute, el 2016 s'aprova la llei PROMESA, firmada per Barack Obama, a través de la qual es prenien control dels impostos, pressupost i fiances de l'illa i es creava una Junta de Control Fiscal. La Junta significava la pèrdua de sobirania fiscal de l'illa.

Herman Vázquez creu que “els polítics locals no tenen força perquè estan en deute amb els estatunidencs, que són els que han deixat els diners”. Per María Heyaca, “la verdadera catàstrofe no va ser l'huracà, sinó la negligència política i els negocis que els interessos privats estan intentant dur a terme”.

De fet, un dels temors existents és la privatització de la companyia elèctrica, ja que les seves infraestructures eren molt velles i després de l'huracà han quedat completament inutilitzables i requereixen una inversió molt gran. Aquests últims dies s'ha sabut que la concessió de la reparació de la infraestructura elèctrica de Puerto Rico anirà a parar a una empresa anomenada Whitefish Energy, una petita companyia de Montana amb menys de dos anys de vida que fa un mes només tenia dos treballadors contractats i que bàsicament funciona subcontractant altres companyies. S'ha firmat un contracte de 300 milions de dòlars, segons informa *The Washington Post*.

María Heyaco explica que “amb l'excusa del desastre natural s'ha generat l'opinió pública necessària per

poder fer venir una empresa de fora a arreglar les infraestructures elèctriques i a la vegada privatitzar-les”.

L'huracà també ha accelerat l'èxode de *boricuas*, nom que es dona al poble porto-riqueny, als Estats Units. Si ja hi havia una immigració molt alta a causa de la crisi econòmica, es calcula que -des de l'huracà- unes 2.000 persones estan abandonant diàriament l'illa per anar a Florida. La comunitat boricua és la segona més gran dels Estats Units, després de la mexicana. Puerto Rico té 3,5 milions d'habitants, mentre que als Estats Units hi viuen 5 milions de porto-riquenyos.

La gravetat de la situació s'ha accentuat per les acusacions de tràfic d'aliments i de gasolina contra la policia. Segons explica María Heyaca, hi ha hagut denúncies a les comunitats d'Aguabilla i de Camuy, municipis al nord de l'illa, que apunten que el cos policial estaria robant carregaments de gasolina per repartir-la a la ciutadania adinerada per als aires condicionats. Mentrestant, hi ha persones que moren perquè no tenen combustible per fer funcionar les màquines de respiració assistida.

Trump ofèn les damnificades

La gestió del govern de Donald Trump de la catàstrofe ha estat molt polèmica, entre altres motius perquè el president va tardar molt a visitar la zona. Fins al 3 d'octubre no hi va anar, i a més va retreure a Puerto Rico el deute que té. Fins i tot va llançar rotlles de paper de vàter a les damnificades que s'havien congregat a la capital, San Juan, per veure'l, una imatge que va ser molt criticada.

El president va comparar la situació de l'huracà Maria

Puerto Rico té 3,5 milions d'habitants, mentre que als Estats Units viuen 5 milions de porto-riquenyos

Hi ha persones que moren perquè no tenen combustible per fer funcionar les màquines de respiració assistida

amb la de l'huracà Katrina, que l'any 2004 va devastar la ciutat de Nova Orleans. Respecte a això, va assegurar que la de Nova Orleans havia estat una tragèdia real i que hi havia hagut més morts. L'alcalde de San Juan, Carmen Yulín Cruz, va acusar Trump d'estar permetent un genocidi a Puerto Rico. ●

PER QUÈ **LA MINERIA** ÉS QÜESTIONABLE?

Alçar la veu contra la indústria minera, tal com es fa avui a Guatemala, és una mesura imprescindible a favor de la salut pública i el medi ambient

L'anàlisi de Marcelo Colussi,
investigador social
Plaza Pública (www.plazapublica.com.gt)

La mineria és vital per a les societats. Des de l'aparició del coure fa 9.000 anys fins als elements coneguts avui com a estratègics -coltan, niobi, tori (futur substituït del petroli)-, la història de la humanitat va lligada a la recerca minera. Què és qüestionable, llavors? La manera com es fa l'explotació, el descuit i menyspreu envers les poblacions, la cerca del lucre empresarial a qualsevol cost. A Guatemala, el cas de la mina Marlin ho evidencia de manera patètica.

L'empresa Montana Exploradora de Guatemala, SA, subsidiària de la transnacional canadenca Goldcorp, és propietària del projecte miner Marlin. Va iniciar exploracions en territori mam i sipakapense el 1996 (municipis de Sipacapa i San Miguel Ixtahuacán, departament de Sant Marcos) amb una llicència del Ministeri d'Energia i Mines. El 2003, el Ministeri de Medi Ambient va aprovar l'estudi d'avaluació d'impacte ambiental i social presentat per l'empresa. Dos mesos després, Energia i Mines li atorgava la llicència per explotar or i plata. Ambdues resolucions manquen de validesa, ja que no es va fer una consulta ciutadana per consensuar el projecte, tal com estipula l'article 15.2 del Conveni 169 de l'Organització Internacional del Treball (OIT), que també és llei guatemalenca i que obliga a fer un referèndum per prendre aquest tipus de decisions. La mina Marlin va començar a operar el 2005.

A Sipacapa es va fer una consulta popular el 2005, en la qual el 99% de la població va dir "no" a l'activitat minera al seu territori, ja que coneixia els severs danys mediambientals i sanitaris que podria implicar. El resultat del plebiscit va ser ignorat pel Govern i per l'empresa.

L'explotació minera implicava la desaparició de 142 hectàrees de boscos i de sòls en els primers dos anys d'operacions i l'eliminació d'una cobertura boscosa de 289 hectàrees al final de les activitats. L'activitat ha generat 170 barrils de deixalles mensuals -una tercera part són orgàniques-, amb una estimació total d'entre 23 i 27 milions de tones de residus al final del projecte.

L'activitat ocasiona diverses afeccions dermatològiques, neurològiques i gàstriques, i, fins i tot, càncer

En total, s'han generat 38 milions de tones de material de deixalles, que s'acumularan en una àrea de 157 hectàrees, mentre que el dipòsit de llots suposa 150 hectàrees, amb una alta probabilitat d'alliberament d'aigües àcides en època de pluges, així com de vessaments amb els consegüents riscos sanitaris i ambientals per a les poblacions, l'entorn i les espècies aquàtiques.

L'empresa va perforar 60 pous de set metres de profunditat per a detonacions diàries. Fruit de les detonacions, s'han produït danys en habitatges propers. Des de l'inici de les operacions, les habitants dels pobles de la zona han patit una creixent escassetat hídrica. A San Miguel Ixtahuacán s'han assecat sis pous.

Aigües contaminades

Part de les deixalles de la mina van a parar als rius Cuilco i Tzalá i als seus afluents, principals fonts d'aigua de la regió per a consum i activitats de subsistència. Això ha provocat l'aparició de nous problemes de salut. Existeixen altes concentracions de coure, alumini, manganès i sobretot arsènic. Tot això ocasiona diverses afeccions dermatològiques, gàstriques i neurològiques, i en moltes ocasions, càncer. Les denúncies d'afectació sobre la ciutadania sempre han estat desvirtuades per l'empresa i per l'Estat.

El 2010, la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) va atorgar mesures cautelars a favor de divuit comunitats maies. La CIDH va sol·licitar a l'estat de Guatemala que suspengués l'explotació de la mina Marlin i implementés mesures efectives per prevenir la contaminació

ambiental fins que la comissió adoptés una decisió sobre el fons de la petició. Però el 2011, la CIDH, òbviament per pressions de l'empresa, va modificar les mesures cautelars. De cop, va suprimir la sol·licitud de suspensió de les operacions de la mina, de descontaminació de les fonts d'aigua i d'atendre els problemes de salut.

Des de 2012, Marlin només treballava el subsòl. Ja abans, el seu director havia informat que la mina aniria tancant gradualment per finalitzar operacions el 2016. No obstant això, el 2014, va sol·licitar una pròrroga i més subsòl. Malgrat les limitacions legals per fer-ho, l'empresa va aconseguir seguir operant mitjançant un tripijoc que l'Estat li va aprovar.

Montana va rebre la notificació de l'autorització l'11 de gener de 2016, tres dies abans que conllogués el mandat del president provisional Alejandro Maldonado. Un mes després, el projecte seguia endavant sota la presidència del nou mandatari, Jimmy Morales. Finalment, per les pressions populars, la mina va tancar el maig de 2017.

Durant més d'onze anys d'operacions, Montana va guanyar 32.000 milions de quetzals (més de 3.750 milions d'euros), mentre que l'Estat va rebre com a beneficis 705,29 milions de quetzals (uns 82 milions d'euros). Tot i que van cessar les operacions, els treballs de recuperació ambiental i de desmantellament de la infraestructura s'estendran fins al 2020. Són necessaris el tractament de l'aigua a llarg termini, la recuperació de la roca estèril, la reforestació, el control d'erosió i la retirada d'instal·lacions, d'equips i de deixalles de la mina. Tanmateix, no hi ha un pla real de recuperació per part de l'empresa. Marlin va pagar una fiança de 8 milions de quetzals per cobrir la recuperació de l'àrea, tot i que, segons càlculs de veus expertes, se'n necessitarien 389 milions (45 milions d'euros).

La mina se'n va, els rèdits que deixa de benefici són absurds i queden les malalties i la desforestació. Com digué Atahualpa Yupanqui: "Las penas son de nosotros. Las vaquitas son ajenas". Fins quan? ●

Un nen gaudeix d'un sound system al Regne Unit

Sound systems: el gueto es fa escoltar

El fenomen dels equips de so autoconstruïts ha vertebrat la cultura jamaicana amb les classes populars com a protagonistes. En mig segle, 'el so dels esclaus' s'ha estès per tot el món

Ares Biescas | @aresBiescas i Manel Riu | @socenmeini

Un grup d'amigues que ha invertit moltes hores a construir el seu propi equip de so el posa a prova en una festa al carrer. Un parell de *selectors* s'encarreguen de triar els millors vinils de la seva col·lecció, i el públic crida per deixar clar si ha agradat o no l'últim tema que han seleccionat. Els baixos retronen al pit. Entre balls, algú demana si pot cantar la següent. I ho té fàcil per fer-ho, perquè els selectors no tenen escenari i són a peu de carrer.

Aquesta escena, que podríem trobar una nit a Sants, Manresa o Castelló, té les seves arrels a Jamaica. La cultura *sound* ha estat el batec dels fenòmens socials, culturals i polítics del país caribeny des dels anys cinquanta. El moviment musical va ser una eina molt potent de construcció d'identitat, una resposta a l'herència esclavista i l'opressió econòmica de les elits.

Estrictament, podríem definir els sound systems com "discoteques mòbils", equips de so de gran amplificació i el grup de gent que els gestiona. Molt sovint, aquests equips són d'autoconstrucció i passen per un complex procés de perfeccionament del so. L'eclosió d'aquests equipaments va consolidar molts ritmes jamaicans com el rocksteady, el dub o el dancehall, que se solen agrupar sota l'etiqueta de música reggae.

En altres països caribenys s'han creat fenòmens molt semblants al sound system, especialment en pobles amb una relació complicada amb la ciutat perquè aquesta els expulsa. És el cas de Colòmbia o

Mèxic, on els sonideros i els picó són l'espai de ball de la cúmbia i els ritmes llatins a l'espai públic. La qualitat sonora és un aspecte central d'aquest fenomen. Els altaveus van acompanyats d'una acurada selecció de discs de vinil que defineixen l'estil propi de cada un d'ells. Entre les persones del sound, hi ha punxadiscos (selector) i cantants (singjay).

Malgrat els estereotips, seria un error entendre que la cultura reggae va lligada a uns valors o reivindicacions molt concrets: "No hi ha cap manera de pensar reggae, és només el mitjà d'expressió d'una societat sencera. En tot cas, ho seria la cultura rastafari", explica el cantant barceloní Adala. "Nosaltres sí que ho fem polític, però no per l'estil sinó perquè cal polititzar la música en general".

Jamaica, sacsejada per uns altaveus

La base de la cultura dels sound systems es va iniciar a Jamaica pels volts de 1950, quan la gent propietària d'equips de so van decidir treure'ls de les sales per fer-los mòbils. Era una aposta econòmica i la gent va respondre-hi massivament. D'aquesta manera, la música es va fer més accessible i les classes populars -la comunitat afroamericana descendent de l'esclavitud- van sentir-la com a pròpia. »

» El músic Derrick Harriot hi veia un paral·lelisme amb l'afició al futbol al Regne Unit. "A Kingston gairebé tots els joves seguien un sound system, o més aviat es movien amb ell". Les classes mitjanes i les elits locals van rebutjar aquesta expressió artística del gueto. El reggae era vist com quelcom simple i primitiu, fet que va reforçar que esdevingués un símbol d'orgull i identitat negra.

El teixit social estava tan vinculat a la música, que el sound va passar de ser una expressió cultural a un fenomen d'autorealització nacional. Molts cops, l'autoria de les cançons era col·lectiva o difosa. Tal com explica l'editor Tomás Cobos, al país caribeny la música "és un mirall que recull la veu de la comunitat". Tot i que un dels temes centrals era l'amor -en un sentit ampli-, algunes lletres parlaven sobre la realitat social i eren prohibides a les ràdios. Només els sound system esquivaven la censura.

Un 'beat' que ressona a casa nostra

L'arribada de la cultura sound a casa nostra ha estat molt posterior que en altres zones d'Europa. "Si viatges una mica t'adones que a l'Estat espanyol hi ha una gran incultura del reggae", explica un membre de One Blood a l'inici del documental *Dub It Yourself*.

Les primeres mostres a Europa es van fer visibles al Regne Unit gràcies a les persones migrades d'origen caribeny. Des de llavors, la ciutat anglesa ha estat el nucli de creació i difusió més potent fora de Jamaica. Com en els inicis de Kingston, l'eclosió dels sound systems a Londres va ser un punt de resistència cultural i va servir per canalitzar identitats subalternes. L'èxit de Bob Marley i l'arribada dels sound systems al carnaval de Nothing Hill als anys setanta van popularitzar el fenomen.

Als Països Catalans, actualment existeix una escena musical que es reivindica hereva d'aquesta cultura del gueto. Alguns col·lectius com Leones Humildes, One Blood o Warrior Vibes es van obrir camí a inicis dels 2000. La distància física, temporal i cultural amb el fenomen originari no ha estat una barrera per les desenes de col·lectius que formen el mapa dels sound systems a casa nostra.

En els darrers cinc anys, s'ha multiplicat la presència d'aquest moviment musical. En molts casos, especialment als inicis, aquest tipus d'esdeveniments han estat possibles gràcies a les sinergies amb centres socials okupats i festes populars. De fet, al documental *Dub It Yourself* s'explica que l'onada de desallotjaments "va ser un cop molt fort per a aquesta cultura, allí era on trobava el seu espai natural".

El factor coral i col·laboratiu d'aquest moviment es fa palès en el fet que hi ha moltes altres maneres de participar en l'escena -com ara cantar, fer de selector o produir música. De fet, una de les contribucions més antigues i regulars a l'escena s'ha fet des de la ràdio. Sound System FM va començar a difondre la música i la cultura jamaicanes l'any 1989 i encara persisteix. Aquesta diversitat de col·laboracions s'enxarxa en els esdeveniments de sound system: "És molt compartit. Ens relacionem entre totes al voltant de la música i s'acaba generant una sensació de col·lectivitat", explica Rosa Gras, selectora d'Ital Skol.

Les persones aficionades al reggae que es decideixen a construir un sound system han de superar algunes dificultats. "La principal barrera

Després de la construcció,
cal donar personalitat
al sistema de so amb una
selecció musical adient
amb el tipus de festa
que es genera

és l'econòmica", explica Laia Buira. Per a Danny Trees, de WiggleYard, el més important és tenir un equip de persones disposades a implicar-s'hi. "Cal ser un grup de gent que cregui en això, i també fan falta molts coneixements tècnics. Vam estar un parell d'anys meditant com fer-ho". Després de la construcció, cal donar personalitat al sistema amb la selecció musical i el tipus de festa que es genera. "Ens agrada molt la idea de muntar aquesta maquinària per promocionar la música negra al carrer", explica Pablo Tudela, que va estrenar l'any passat el sound system de Rebelmadiaq.

L'arribada de grans festivals com el Rototom Sunsplash ha contribuït a popularitzar més el reggae entre el jovent de l'estat espanyol, però no tothom veu amb bons ulls el seu efecte: "No és un lloc on s'adquireixi molta cultura del gènere. Pot banalitzar el missatge de la música. Fa bé a l'escena però també fa mal", explica Laia Buira.

Gènere i adaptació a la realitat local

En l'adaptació d'aquesta cultura a la realitat dels Països Catalans, s'han d'afrontar certs perills. Alguns riscos són una possible apropiació cultural i la forta càrrega estereotipada del moviment. El cantant

Sound system
de Que Soni
a la Farinera del
Clot el passat
21 d'octubre
/ JEP JORBA

En molts aspectes, la cultura sound system vol subvertir lògiques comunes de l'oci alienant, en què es concep la festa com un producte més de consum

Adala creu que l'escena d'aquí no ha de caure en el mimetisme: “No hem de dedicar-nos a traduir les lletres que es fan a Jamaica perquè no encaixa. No vivim el mateix, hem de captar l'essència”.

A hores d'ara, l'escena segueix sent molt masculinitzada. D'aquí va sorgir la necessitat de crear un col·lectiu com les Purple Rockets, que visibilitza les dones en actiu i és una plataforma de promoció per a aquelles que volen iniciar-s'hi. El primer objectiu del grup va ser crear un espai d'emancipació no mixt per parlar de música, ja que fins aleshores no hi havia cap xarxa als Països Catalans que les posés en contacte.

Laia Buira, fundadora del projecte i selectora des de fa nou anys, valora positivament l'acollida de la seva iniciativa tot i que critica que en alguns casos només se les cridi per omplir una quota, ignorant les seves qualitats: “A vegades em diuen que he fet una gran sessió i sembla que no sabien què hi havia anat a fer”. Durant la seva llarga carrera dins l'escena s'ha trobat amb nombroses actituds masculinistes, com que només la cridessin per fer fotografies -ja que també és fotògrafa musical-, o l'habitual *mansplaining*.

Actualment, la presència de dones i relats feministes està creixent, tot i que de moment cap n'és productora. Cal tenir en compte que el tracte a les selectoras és més dur que a les cantants: “És més difícil aconseguir *bolos*, perquè una selectora vol part del temps de la festa

per dir-hi la seva”. Per això Buira remarca la importància que “s'assumeixin rols d'apoderament en tots els vessants artístics”.

En comunitat i al carrer

En molts aspectes, la cultura sound system vol subvertir lògiques comunes de l'oci alienant, en què es concep la festa com un producte més de consum. La relació que es crea entre el públic i la *crew* que gestiona l'equip sol distar molt dels concerts de bandes, ja que hi pot haver més interacció i protagonisme compartit. Com explica Adala, l'absència d'un escenari pretén potenciar el so: “No hi ha espectacle visual on mirar i es crea una relació més horitzontal amb el públic”. “La gent se sent més integrada”, comenta Pablo Tudela, que posa èmfasi en la diferència amb una discoteca comercial, on l'únic que et queda l'endemà “és la ressaca”.

En el context de gentrificació i restriccions d'ús de l'espai comú que es viu a molts nuclis urbans dels Països Catalans, pren especial importància el factor “de carrer” d'aquest moviment. Així ho reivindica Pablo Tudela: “Des de la música també hem de repensar l'espai públic perquè no sigui només un lloc de pas”. ●

malalletra

#SaveRoxetaV

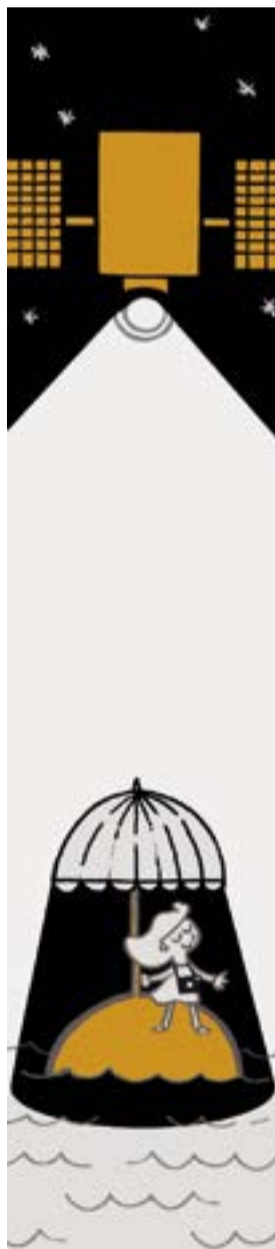
El relat de Raquel Santanera

Rose Mary Vones Canadell, més coneguda com a Roxeta V. (Sacramento, Califòrnia, 12 de setembre de 1969 - Tavertet, Catalunya, 23 de juny de 2016), ha estat la fotògrafa amb un dels treballs artístics més excepcionals i reconeguts a parts iguals per la crítica durant les primeres dècades d'aquest segle. "The lost worlds 2.0, or how to overcome the map", com afirmava ella en una entrevista al diari britànic *The Guardian* el 2012, "és un intent necessari de tornar a fotografiar per primera vegada una realitat. Vivim saturats de fotografies i sembla que ho coneguem tot, però encara queden paradisos sobre la Terra". L'exposició li va fer guanyar el prestigiós premi de fotografia Hasselblad el 2014 i aconseguir que un finançador privat suís, l'empresari Herman Müller Borg, l'ajudés econòmicament per poder desenvolupar encara més el seu treball. La seva és una cerca que parteix d'una premissa: buscar indrets que no apareguin a Google Maps. Immortalitzar la terra que no ha estat mai immortalitzada per cap ull sense son d'un iPhone qualsevol.

L'avidesa amb què llegeix els assajos de Joan Fontcoberta sobre la postfotografia la porten a obsessionar-se per la idea de la quantitat de fotos que dia rere dia s'acumulen a les xarxes. Entre 2011 i 2016 va crear un *excel* anomenat "Your selfie my selfie" (que encara es pot visualitzar a la pàgina web de l'autora https://www.roxetavones.ch/home/dates_excel003) per calcular quantes *selfies* es comparteixen al minut a les xarxes en cada país. Se sospita que aquesta pràctica, els darrers mesos abans de la seva mort, va incrementar l'estat depressiu en el qual es trobava immersa des de feia temps. Aquestes dades, juntament amb tot el material de videoart cedit per la Fundació Müller-Roxeta, s'han recopilat i es podran veure l'any vinent al Palau de la Virreina en l'exposició "Retrospective Roxeta V.", que pretén ser una primera aproximació a l'obra de Vones.

Actualment, i malgrat tenir tot just tres anys de vida en el sentit en què han estat reconegudes internacionalment, les illes Roxety (el nom fa al·lusió a la nostra artista i descobridora, naturalment), enmig de les Seychelles i les Chagos, i la minúscula península de Vonessety a Groenlàndia són ara mateix els dos indrets amb més cerques a Google i Google Maps. La crítica ho relaciona amb l'impacte que va tenir l'exposició del reportatge de Roxeta V al Moma el 2013. L'esdeveniment va celebrar-se amb uns dispositius de comunicació sense precedents gràcies als quals van aconseguir captar l'atenció de mig món. Hi havia la sensació, afirma Thomas Macdonald, periodista cultural de *The New York Times*, que el món s'expandia i ofería als humans noves terres on poder viure. Tal vegada com si Déu hagués obert la mà altre cop.

Ara per ara, aquests dos indrets formen part de l'empresa Müller

/ MANUEL CLAVERO

Factory, propietat de Herman Müller, i s'està valorant la posada en marxa dels primers vols per visitar-los. De moment, només s'hi pot accedir amb els vaixells de la companyia Roxyboats (vegeu <https://www.roxybots.ch/discounts/holi-/days>). Les últimes notícies, però, apunten a reunions entre la direcció d'Emirates Airline i Swiss International Airlines per establir-hi un enllaç regular. A més, el jove empresari suís ha tancat acords amb dues constructores de variable reputació i s'espera que, la primavera que ve, comencin les obres per edificar i fer habitable el terreny. Müller havia tingut molts problemes per tirar-ho endavant perquè Roxeta V. s'hi havia oposat rotundament. No cal afegir que empreses com Monsanto o Inditex, al costat de Müller Factory, tenen aparença de cooperatives locals, xaiets i brioixos, tittellaires de fireta.

Aquest estiu farà just un any que Rose Mary Vones ens va deixar, però s'està lluitant perquè el seu llegat pervisqui. La casa familiar per part de mare, que ella tenia a Tavertet i que era l'indret on va viure els seus darrers dies, s'ha cedit a la Fundació Müller-Roxeta. Fa un parell de setmanes que la restauració de la façana exterior -la que va quedar cremada el dia de l'incendi on va morir la fotògrafa- ja s'ha acabat i són milers els curiosos que s'hi atansen. Tavertet resta en silenci, però alguns veïns i veïnes s'han començat a rebel·lar davant l'increment de cotxes i la bogeria de persones que reben cada dia al poble. Les caminades fins a la casa han esdevingut rutes de pelegrinatge, un fenomen que es fa visible cada diumenge. A Instagram consten entre cinc i deu comptes creats per admiradores de Roxeta V. Es poden buscar per mitjà de les etiquetes: #loveroxeta, #roxetav, #housevones, #myselfroxi, #roxiisinspiration o #realislove. Un cop al mes, Müller fa sortejos per als fans, que van des de samarretes fins a viatges per anar a les Roxety o Vonessety. En poc temps ha crescut el nombre de seguidors del compte oficial de Roxeta V., que s'ha posicionat en el top 10 de comptes més seguits a Instagram a escala mundial.

Des d'aquí volem expressar la nostra repulsió, i per això hem volgut dissenyar unes samarretes que porten estampat el poema que va escriure Roxeta V. -el mateix que va encapçalat l'exposició del Moma- i que vendrem a un preu popular: "PARADÍS O AUTÒPSIA. Oberts en canal, dos peixos espasa, després d'haver-se estimat tota la nit".

Vegeu l'enllaç per fer la compra:

<https://www./SaveRoxetaV/-t-shirtpoem/SaveSaveSaveRoxetaV>

Tots aquests diners aniran destinats a material explosiu. La idea és fer volar pels aires la casa de Tavertet mentre es grava des d'un InstaDirect del compte *SaveRoxetaV*. Totes les fotos que es facin passaran a formar part de la propera exposició "Retrospective Roxeta V.". ●

VIRUS
V

Irene Sánchez
Neus Olivé
Lorena Martín
Laura Macaya

PUTAS INSUMISAS

Violencias femininas y aberraciones
de género: reflexiones en torno a las
violencias generizadas

www.viruseditorial.net

ressenyes

Quan la pedagogia llibertària es va materialitzar

Xavier Diez | @herodot10

En les històries de l'educació del nostre país es tendeix a minimitzar l'aportació de l'experiència de les escoles racionalistes i l'obra educativa llibertària. No és el cas d'aquest llibre, que tracta d'una de les figures més conegudes de la pedagogia llibertària, Joan Puig Elias (Sallent, 1898 - Porto Alegre, 1972), que forja el seu prestigi a l'Escola La Farigola del Clot i que serà el president del Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU), una mena de superdepartament d'Ensenyament a la Catalunya revolucionària de 1936-1939.

L'experiència del CENU és la que permet materialitzar a gran escala, i, per tant, valorar els principis de l'educació llibertària aplicats en el context revolucionari de la Catalunya de 1936, i que resulta ser la generalització de les experiències atomitzades de tres dècades d'escoles racionalistes. A grans trets, la pedagogia de la Revolució -que té la seva rèplica a València, evocada en un recent llibre de Cristina Escrivà i Rafael Mestre- es caracteritza per la coeducació de sexes i de classe social, una activitat educativa sense premis ni càstigs, fonamentada en el treball cooperatiu, l'autoorganització, les as-

semblees de classe, la preocupació per l'adquisició de l'alta cultura, combinada amb l'aprenentatge d'oficis manuals o l'estret contacte amb la natura -amb excursions i colònies escolars. Altres aspectes, no menys importants, tenen a veure amb l'exclusió de dogmes religiosos del currículum, l'habilitació extraordinària de docents autodidactes -en un moment en què la universitat o el segon ensenyament era inabastable per a la classe treballadora- i l'oportunitat d'escolaritzar universalment gràcies a la col·lectivització d'escoles religioses i la confiscació d'edificis de la burgesia fugitiva.

El llibre aporta algunes dades biogràfiques desconegudes sobre la trajectòria del Puig Elias anterior i posterior al CENU, especialment sobre el seu paper d'intel·lectual i teòric de referència de la CNT o el penós exili a França i el Brasil. L'autora del llibre, Valeria Giacomoni, ha fet un gran esforç de documentació, i confessa el seu interès a partir de l'amistat amb l'historiador llibertari Abel Paz (1921-2009), exalumne de La Farigola i un dels grans reivindicadors de la figura d'un dels pedagogs llibertaris fonamentals del segle xx. ●

LLIBRE
Joan Puig Elias. Anarquismo, pedagogia y coherencia
Autoria: Valeria Giacomoni
Editorial: Descontrol, Barcelona, 2017
Pàgines: 267

Al servei de la societat, al marge de l'Estat

Guille Larios | @La_Directa

LLIBRE
Revolución en Rojava. Liberación de la mujer y comunismo entre la guerra y el embargo
Autoria: Ercan Ayboga, Anja Flach i Michael Knapp
Editorial: Descontrol, Barcelona, 2017
Pàgines: 411

Imprescindible incursió en els aspectes específics del funcionament de l'autonomia democràtica antiestatista de Rojava. A més d'una sintètica i clarificadora anàlisi històrica de la formació dels grups ètnics, polítics i religiosos establerts al nord de Síria -des del neolític fins al baazisme-, l'obra profunditza i detalla el funcionament actual dels projectes pedagògics, els tribunals de justícia popular, les clíniques de salut i les autodefenses dels tres cantons autònoms. D'especial rellevància són els capítols dedicats als moviments d'organització i alliberament de les dones i als

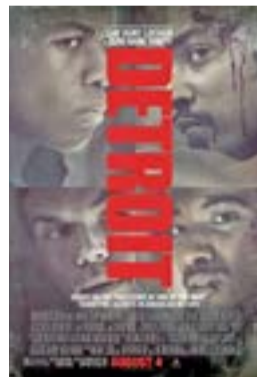

desafiaments ecològics de la regió, en una societat que ha declarat l'exigent ecologia social com a paradigma central per al seu desenvolupament.

La solidesa de la publicació aconsegueix transmetre l'entitat i l'ambició revolucionària del projecte de Rojava. I posa en relleu l'excepcionalitat d'una regió multiètnica i multireligiosa edificada sota cruentes ofensives gihadistes i l'omnipresent bloqueig dels grans estats totalitaris que la rodegen i que han procurat l'extinció del poble kurd en un moment o altre de la història. ●

La dissecció incompleta del racisme policial

Xavier Pijoan | @xavipijoan

CINEMA
Detroit
Directora: Kathryn Bigelow
Guionista: Mark Boal
Durada: 143 minuts
Productora: Annapurna Pictures

Fa tot just cinquanta anys dels disturbis de Detroit, coneguts com a 12th Street Riot, durant els quals tres nois negres van ser torturats i assassinats per tres policies. Kathryn Bigelow (premiada l'any 2008 amb els Oscars a la millor pel·lícula i a la millor direcció per *En terra hostil*) es decideix per la mirada panoràmica d'uns fets que contrasten amb primers plans molt incisius, amb la voluntat d'assimilar les imatges de la seva pel·lícula amb la visió que la televisió o internet han ofert dels esdeveniments violents al segle XXI. Allò que l'espectador veu és ambigu i incomplet, precisament perquè l'aproxi-

mació de Bigelow als fets és multidimensional.

El film arriba a les sales dos anys després de la matança de Charleston (Carolina del Sud), perpetrada pel supremacista blanc Dylann Roof, que va assassinar nou persones en una església metodista freqüentada per la comunitat africana. El cinema nord-americà sembla decidit de manera definitiva a afrontar el racisme com a fenomen decisiu en la història del seu país, i *Detroit* n'és un exemple rellevant. ●

/ VERDECALA

“La indústria afegeix sucre, fins i tot en embotits”

Juan José Samper,
expert en medicina
i nutrició

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Tomàquets llampants, gambes ben roges, croissants amb una aroma fascinant o suc de taronges aparentment espresmudes. L'assortit alimentari està ple de productes adulterats amb estabilitzants, potenciadors del gust, conservants, colorants i antioxidants. Això fa que els adquirim per l'aspecte o la marca del seu fabricant, malgrat que a causa d'aquests additius, la seva ingesta podria resultar perjudicial per a la salut. Juan José Samper ha estudiat tot el que s'amaga darrere d'aquests productes dels quals la indústria ens vol fer addictes, d'aquí la *Guia definitiva para interpretar etiquetas alimentarias* (Arcopress, 2017). Una recerca en què aquest doctor en Intel·ligència Artificial Avançada per la Universitat de Granada desgrana la quantitat de substàncies tòxiques que, a més de no tenir cap valor nutritiu, podrien ser font de greus patologies. Davant d'aquesta realitat, oculta en els envàs, Samper ens convida a canviar els hàbits i, des del coneixement, apostar per un model alimentari responsable i adequat al nostre organisme.

Quan decideixes analitzar les etiquetes dels productes alimentaris?

De ben jove i per simple curiositat. Em semblava increïble que portessin tantes substàncies misterioses i la gent confiés en la publicitat sense qüestionar-se res.

Les etiquetes no s'entenen gaire. En què hauríem de fixar-nos?

Primer en les dades nutricionals, que ens diuen el percentatge de greixos, proteïnes, hidrats i altres nutrients. Així sabrem quanta sal o quant sucre conté el producte, ja que sovint és superior al que és recomanable. I després el nombre d'ingredients, que han d'aparèixer obligatòriament en ordre decreixent de pes. No hem de fer cas, doncs, d'aquella informació supèrflua que rodeja l'envàs i que només és un reclam publicitari.

Entre els additius que perjudiquen la salut, quins són els més consumits?

Cal recordar que l'impacte en cada persona és diferent. Ara bé, en la població de risc, com és la gent gran, els malalts i els nens, els perjudicis són importants. Sobretot en els nens, a qui la indústria dirigeix les campanyes de gominoles, refrescos, snacks i pastisseria; productes que contenen elevades quantitats de sucre, sal, greixos hidrogenats, colorants, potenciadors del sabor i altres components que afavoreixen l'obesitat i empitjoren l'activitat física i psicomotora.

Alguns estudis indiquen que certs olis vegetals desencadenen càncer i altres malalties. Què hi ha del cert?

El més nociu és l'oli de palma, per la seva composició rica en àcid palmític. Un estudi del doctor Salvador Aznar-Benitah, de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA), relaciona l'àcid palmític amb la metastasi de càncer, i adverteix que la crema de cacau, la llet i les avellanes el porten enllauat. També el 2007, l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària (EFSA) va advertir que els colorants Vermell 2G i l'E-128, present en algunes salsitxes i hamburgueses, podien provocar càncer. Van ser prohibits, però ja s'havien consumit durant molts anys.

La normativa europea exigeix que les etiquetes detallin la llista d'ingredients i els seus percentatges. És suficient?

Les etiquetes haurien d'informar molt més bé, perquè si una sopa té molta sal i potenciadors de sabor no serà saludable. Ni tampoc serà saludable si una llet té molt de sucre. I que no ens enganyin: en un nèctar, el 95% podria ser aigua i sucre.

És probable que superem la denominada ingesta diària admissible (ANADA)?

Per descomptat. I també superem el 5% del sucre que, segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), hauria de tenir la ingesta diària de calories. La indústria n'afegeix fins i tot en embotits, conscient que, en crear addicció, incitarà la persona a consumir-ne més del necessari.

Es pot prescindir dels additius?

N'hi ha dos que no serveixen de res: els colorants i els potenciadors de gust. Només s'utilitzen per acolorir l'aliment i millorar-ne el sabor, per això caldria limitar-ne l'ús i que el consumidor conegués els problemes que podrien causar.

Les begudes ensucrades prometen felicitat, quan no hi ha res millor que l'aigua per a hidratar-se

L'alternativa són els productes integrals?

Aquesta és l'altra trampa. Els integrals es publiciten com a saludables però en general són similars a la resta. Pensem que n'hi ha prou amb afegir una mica de segó o pela a la farina blanca refinada per etiquetar el pa com a integral.

El pa només hauria de portar aigua, farina, llevat i sal, i, no obstant això, se li afegeixen antioxidants, antiaglomerants, emulgents i enzims.

Per tant, som víctimes de campanyes enganyoses?

Hi ha dos casos paradigmàtics. Un són les begudes ensucrades, que prometen felicitat, quan no hi ha res millor que l'aigua per hidratar-se. I després productes destinats a nens que s'anuncien amb regals i missatges, ocultant la gran quantitat de sucre, greixos hidrogenats i additius que podrien ser nocius per a la salut. Haurien de substituir-los per fruites fresques.

Quines alternatives plantejges, doncs?

Consumir productes ecològics, seleccionar la compra i educar sobre el fet que podem influir en la indústria si adquirim el que ens interessa i és saludable. És una lluita entre David i Goliat, de la qual tots coneixem el final. ●